

JC 2017 37

PP/KK/AA

Lõplikud suunised

Direktiivi (EL) 2015/849 artikli 17 ja artikli 18 lõike 4 alusel koostatud ühissuunised, milles käsitletakse kliendi suhtes rakendatavaid lihtsustatud ja tugevdatud hoolsusmeetmeid ning tegureid, mida krediidi- ja finantseerimisasutused peaksid arvesse võtma, kui nad hindavad üksikute ärisuhete ja juhutehingutega seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise riski

Suunised riskitegurite kohta

Vastavus- ja aruandluskohustused

Käesolevate ühissuuniste staatus

Käesolev dokument sisaldab ühissuuniseid, mis on avaldatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. novembri 2010. aasta määruse (EL) nr 1093/2010 (millega asutatakse Euroopa Järelevalveasutus (Euroopa Pangandusjärelevalve), muudetakse otsust nr 716/2009/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks komisjoni otsus 2009/78/EÜ), määruse (EL) nr 1094/2010 (millega asutatakse Euroopa Järelevalveasutus (Euroopa Kindlustus- ja Tööandjapensionide Järelevalve)) ning määruse (EL) nr 1095/2010 (millega asutatakse Euroopa Järelevalveasutus (Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve)) (Euroopa järelevalveasutuste määruste) artikli 16 ja artikli 56 esimese lõigu alusel. Euroopa järelevalveasutuste määruste artikli 16 lõike 3 kohaselt peavad pädevad asutused ja finantseerimisasutused tegema kõik endast oleneva kõnealuste suuniste järgimiseks.

Ühissuunistes esitatakse Euroopa järelevalveasutuste seisukoht sobivate järelevalvetavade kohta Euroopa finantsjärelevalve süsteemis ehk kuidas Euroopa Liidu õigust tuleks eri valdkondades kohaldada. Pädevad asutused, kelle suhtes ühissuunised kohaldatakse, peaksid lisama suunised sobival viisil oma järelevalvetavadesse (näiteks muutes oma õigusraamistikku või järelevalvemenetlusi), sealhulgas juhul, kui suunised on adresseeritud eelkõige finantseerimisasutustele.

Aruandlusnõuded

Euroopa järelevalveasutuste määruste artikli 16 lõike 3 kohaselt peavad pädevad asutused [*kahe kuu jooksul pärast kõigi tõlgete avaldamist Euroopa järelevalveasutuste veebilehtedel*] teatama asjaomasele Euroopa järelevalveasutusele, kas nad järgivad või kavatsevad järgida käesolevaid ühissuuniseid, ja vastasel juhul põhjendama, miks nad suuniseid ei järgi. Kui nimetatud tähtjaks teatist ei saadeta, käsitab asjaomane Euroopa järelevalveasutus selliseid pädevaid ametiasutusi suuniseid mittejärgivatena. Teatised tuleb saata aadressidele [compliance@eba.europa.eu, compliance@eiopa.europa.eu ja compliance@esma.europa.eu], märkides viiteks „JC/GL/2017/34“. Teatiste vormid on Euroopa järelevalveasutuste veebilehtedel. Teatise peaksid saatma isikud, kes on asjakohaselt volitatud esitama oma pädeva ametiasutuse nimel nõuete järgimise teateid.

Teatised avaldatakse kooskõlas artikli 16 lõikega 3 Euroopa järelevalveasutuste veebilehtedel.

I jaotis. Sisu, kohaldamisala ja mõisted

Sisu

1. Käesolevates suunistes esitatakse tegurid, mida äriühingud peaksid arvesse võtma ärisuhte või juhutehinguga seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise riski hindamisel. Samuti sätestatakse, kuidas äriühingud peaksid kohandama kliendi suhtes rakendatavate hooldusmeetmete ulatust, et need vastaksid tuvastatud rahapesu ja terrorismi rahastamise riskile.
2. Suunistes keskendutakse üksikute ärisuhte ja juhutehingute riskide hindamisele, kuid äriühingud võivad neid suuniseid kasutada *mutatis mutandis*, kui nad hindavad rahapesu ja terrorismi rahastamise riski oma tegevuses kooskõlas direktiivi (EL) 2015/849 artikliga 8.
3. Suunistes ei ole kirjeldatud kõiki tegureid ja meetmeid ning äriühingud peaksid asjakohaselt arvesse võtma ka muid tegureid ja meetmeid.

Kohaldamisala

4. Käesolevad suunised on adresseeritud direktiivi (EL) 2015/849 artikli 3 punktides 1 ja 2 määratletud krediitiasutustele ja finantseerimisasutustele ning pädevatele asutustele, kelle kohus on teostada järelevalvet selle üle, kuidas need äriühingud täidavad rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kohustusi.
5. Pädevad asutused peaksid kasutama neid suuniseid äriühingute riskihinnangute ning rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise poliitika ja menetluste piisavuse hindamisel.
6. Samuti peaksid pädevad asutused kaaluma, mis ulatuses on neid suuniseid võimalik kasutada nende sektoriga seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise riski hindamisel; see on osa järelevalve suhtes kohaldatavast riskipõhisest lähenemisviisist. Euroopa järelevalveasutused on andnud välja riskipõhise järelevalve suunised vastavalt direktiivi (EL) 2015/849 artikli 48 lõikele 10.
7. Euroopa finantssanktsioonide süsteemi nõuete täitmine ei kuulu käesolevate suuniste kohaldamisalasse.

Mõisted

8. Käesolevates suunistes kasutatakse järgmisi mõisteid:

- „pädevad asutused“ – asutused, mille pädevuses on tagada äriühingute vastavus selliste riiklike õigusaktide nõuetele, millega võetakse riiklikku õigusesse üle direktiiv (EL) 2015/849¹;
- „äriühing“ – direktiivi (EL) 2015/849 artikli 3 punktides 1 ja 2 määratletud krediidiasutused ja finantseerimisasutused;
- „suurema rahapesu ja terrorismi rahastamise riskiga seotud jurisdiktsioonid“ – riigid, kus käesolevate suuniste II jaotises esitatud riskitegurite hindamise alusel esineb suurem rahapesu ja terrorismi rahastamise risk. See mõiste hõlmab muu hulgas „suure riskiga kolmandaid riike“, mille rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise korras on tuvastatud strateegilised puudused, mis kujutavad endast märkimisväärset ohtu liidu finantssüsteemile (direktiivi (EL) 2015/849 artikkel 9);
- „juhutehing“ – tehing, mida ei tehta direktiivi (EL) 2015/849 artikli 3 punktis 13 määratletud ärisuhte raames;
- „ühiskonto“ – pangakonto, mille on avanud klient, näiteks jurist või notar, oma klientide raha hoiustamiseks. Klientide raha ei ole eristatav ja kliendid ei saa anda pangale tehingute tegemiseks otseseid korraldusi;
- „risk“ – rahapesu ja terrorismi rahastamise tõenäosus ja mõju. Tegu on olemusliku riskiga ehk riskitasemega enne riskimaandamist. Tegu ei ole jääkriskiga ehk riskimaandamise järgse riskitasemega;
- „riskitegurid“ – muutujad, mis võivad eraldi või koos suurendada või vähendada üksikust ärisuhtest või juhutehingust tulenevat rahapesu ja terrorismi rahastamise riski;
- „riskipõhine lähenemisviis“ – lähenemisviis, mille abil pädevad asutused ja äriühingud tuvastavad äriühingutele avalduda võivad rahapesu ja terrorismi rahastamise riskid, hindavad ja analüüsivad neid ning võtavad nende riskidega proportsionaalsed rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise meetmed;
- „rahaliste vahendite allikas“ – ärisuhtes või juhutehingus kasutatavate rahaliste vahendite päritolu. See hõlmab nii tegevust, millega on tekitatud ärisuhtes kasutatavad rahalised vahendid, näiteks kliendi palka, kui ka kliendi raha ülekandmise viisi;
- „vara allikas“ – kliendi kogu vara päritolu, näiteks pärand või säästud.

¹ Määruse (EL) nr 1093/2010 artikli 4 punkti 2 alapunkt ii; määruse (EL) nr 1094/2010 artikli 4 punkti 2 alapunkt ii; määruse (EL) nr 1093/2010 artikli 4 punkti 3 alapunkt ii.

II jaotis. Riski hindamine ja juhtimine: üldine osa

9. Käesolevad suunised on jagatud kahte ossa. II jaotis on üldine ja kehtib kõigile äriühingutele. III jaotis on valdkonnapõhine. III jaotis ei ole eraldivõetuna terviklik ja seda tuleb käsitada koos II jaotisega.
10. Äriühingute lähenemisviis ärisuhete ja juhutehingutega seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise riski hindamisele ja juhtimisele peaks hõlmama alljärgnevat.

- Tegevuse riskihindamised

Tegevuse riskihindamised peaksid aitama äriühingutel mõista, kuidas neil tekib rahapesu ja terrorismi rahastamise risk ning milliseid tegevusvaldkondi nad peaksid rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisel esmatähtsaks pidama. Sellel eesmärgil ja kooskõlas direktiivi (EL) 2015/849 artikliga 8 peaksid äriühingud tuvastama ja hindama rahapesu ja terrorismi rahastamise riski, mis on seotud nende pakutavate toodete ja teenustega, jurisdiktsioonidega, kus nad tegutsevad, klientidega, kellega nad töötavad, ja tehingu- või turustuskanalitega, mida nad kasutavad oma klientide teenindamiseks. Äriühingute meetmed oma tegevuse rahapesu ja terrorismi rahastamise riski tuvastamiseks ja hindamiseks peavad vastama iga äriühingu olemusele ja suurusele. Äriühingud, mis ei paku keerukaid tooteid või teenuseid ja mille rahvusvaheline tegevus on piiratud või puudub, ei pruugi vajada liiga keerulist ega üksikasjalikku riskihindamist.

- Kliendi suhtes rakendatavad hoolsusmeetmed

Äriühingud peaksid kasutama oma tegevuse riskihindamise tulemusi, et valida õigel tasemel ja õiget liiki hoolsusmeetmed, mida rakendada üksikute ärisuhete ja juhutehingute suhtes.

Enne ärisuhte loomist või juhutehingu tegemist peaksid äriühingud kohaldama kliendi suhtes rakendatavaid esialgseid hoolsusmeetmeid kooskõlas direktiivi (EL) 2015/849 artikli 13 lõike 1 punktidega a, b ja c ning artikli 14 lõikega 4. Kliendi suhtes rakendatavad esialgsed hoolsusmeetmed peaksid hõlmama vähemalt riskitundlikke meetmeid, et:

tuvastada kliendi ja vajaduse korral kliendi tegelikult kasu saava omaniku või seadusliku esindaja isikusamasus;

kontrollida usaldusväärsete ja sõltumatute allikate põhjal kliendi isikusamasust ja vajaduse korral tegelikult kasu saava omaniku isikusamasust, et äriühing saaks olla veendunud tegelikult kasu saava omaniku isikus, ning

teha kindlaks ärisuhte eesmärk ja kavandatud olemus.

Äriühingud peaksid kohandama kliendi suhtes rakendatavate esialgsete hoolsusmeetmete ulatust lähtuvalt riskitundlikkusest. Kui ärisuhtega on seotud väike risk, võivad äriühingud

kohaldada kliendi suhtes rakendatavaid lihtsustatud hoolsusmeetmeid riiklike õigusaktidega lubatud ulatuses. Kui ärisuhtega on seotud suurem risk, peavad äriühingud kliendi suhtes rakendama tugevdatud hoolsusmeetmeid.

- Terviklik ülevaade

Et veenduda, et kõik asjakohased riskitegurid on kindlaks tehtud, peaksid äriühingud koguma piisavalt teavet, sealhulgas rakendades vajaduse korral kliendi suhtes täiendavaid hoolsusmeetmeid, ning hindama neid riskitegureid, et saada terviklik ülevaade konkreetse ärisuhte või juhutehinguga seotud riskist. Äriühingud peaksid võtma teadmiseks, et käesolevates suunistes ei ole loetletud kõiki riskitegureid ja et äriühingutelt ei eeldata kõigi riskitegurite arvesse võtmist kõigil juhtudel.

- Seire ja läbivaatamine

Äriühingute riskihindamised peavad olema ajakohased ja korrapäraselt läbivaadatud.² Äriühingud peavad jälgima tehinguid, et tagada nende kooskõla kliendi riskiprofiili ja tegevusega, ning vajaduse korral uurima rahaliste vahendite allikat, et tuvastada võimalikku rahapesu ja terrorismi rahastamist. Samuti peavad hangitud dokumendid, andmed ja teave olema ajakohased, et saada aru, kas ärisuhtega seotud risk on muutunud.³

Riskihindamised: metoodika ja riskitegurid

11. Riskihindamine peaks koosnema kahest eristatavast, kuid teineteisega seotud sammust:

- a) rahapesu ja terrorismi rahastamise riski tuvastamine ning
- b) rahapesu ja terrorismi rahastamise riski hindamine.

Rahapesu ja terrorismi rahastamise riski tuvastamine

- 12. Äriühingud peaksid välja uurima, millised rahapesu ja terrorismi rahastamise riskid neile ärisuhte loomise või juhutehingu tegemisega tekivad või tekiksid.
- 13. Ärisuhte või juhutehinguga seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise riskide tuvastamisel peaksid äriühingud arvesse võtma asjakohaseid riskitegureid, sealhulgas seda, kes on nende klient, millistes riikides või geograafilistes piirkondades nad tegutsevad, milliseid konkreetseid tooteid, teenuseid ja tehinguid klient vajab ning milliseid kanaleid äriühing kasutab nende toodete ja teenuste pakkumiseks ning tehingute tegemiseks.

Teabeallikad

- 14. Võimaluse korral peaks teave nimetatud rahapesu ja terrorismi rahastamisega seotud riskitegurite kohta pärinema mitmest eri allikast, olgu need kättesaadavad eraldi või koos

² Direktiivi (EL) 2015/849 artikli 8 lõige 2.

³ Direktiivi (EL) 2015/849 artikli 13 lõike 1 punkt d.

mitme allika teavet ühendavate kaubanduslikult kättesaadavate vahendite või andmebaaside kaudu. Äriühingud peaksid määrama allikate liigi ja arvu, lähtudes riskitundlikkusest.

15. Äriühingud peaksid alati arvesse võtma järgmisi teabeallikaid:

- Euroopa Komisjoni riikideülene riskihindamine;
- valitsuse esitatud teave, näiteks valitsuse riiklikud riskihinnangud, poliitilised avaldused ja hoiatusteated ning asjakohaste õigusaktide seletuskirjad;
- reguleerivate asutuste esitatud teave, näiteks suunised ja regulatiivsetes trahvides esitatud põhjendused;
- rahapesu andmebüroodelt ja õiguskaitseasutustelt kogutav teave, näiteks ohuhinnangud, hoiatusteated ja liigitused ning
- kliendi suhtes rakendatavate esialgsete hoolsusmeetmete protsessis kogutav teave.

16. Äriühingud võivad selles kontekstis arvesse võtta ka muid teabeallikaid, sealhulgas:

- äriühingu enda teadmisi ja kutsealast oskusteavet;
- tööstussektorilt kogutud teavet, näiteks liigitusi ja esilekerkivaid riske;
- kodanikuühiskonnalt kogutud teavet, näiteks korruptsiooniindekseid ja riigiaruandeid;
- rahvusvahelistelt standardiorganisatsioonidelt kogutud teavet, näiteks vastastikuse hindamise aruandeid või õiguslikult mittesiduvaid musti nimekirju;
- usutavatest ja usaldusväärsetest avatud allikatest saadud teavet, näiteks mainekate ajalehtede reportaaže;
- usutavatelt ja usaldusväärsetelt kaubanduslikelt organisatsioonidelt kogutud teavet, näiteks riskiaruandeid ja turu-uuringuid, ning
- statistikaorganisatsioonidelt ja kõrgkoolidelt kogutud teavet.

Riskitegurid

17. Äriühingud peaksid teadmiseks võtma, et allpool esitatud riskitegurite loetelu ei ole täielik ja et äriühingutelt ei eeldata kõigi riskitegurite arvesse võtmist kõigil juhtudel. Äriühingud peaksid käsitlema olukorraga seotud riski terviklikult ja arvestama, et kui direktiivis (EL) 2015/849 või riiklikes õigusaktides ei ole sätestatud vastupidist, ei pruugi üksikute riskitegurite olemasolu tingimata muuta ärisuhte riskikategoriat.

Kliendi isikuga seotud riskitegurid

18. Klientide, sealhulgas klientide tegelikult kasu saava omanikuga⁴ seotud riski tuvastamisel peaksid äriühingud arvesse võtma riski, mis on seotud:
- kliendi ja kliendi tegelikult kasu saava omaniku äri- või kutsetegevusega;
 - kliendi ja kliendi tegelikult kasu saava omaniku mainega ning
 - kliendi ja kliendi tegelikult kasu saava omaniku olemuse ja käitumisega.
19. Kliendi või kliendi tegelikult kasu saava omaniku äri- või kutsetegevusega seotud riski arvesse võtmisel võivad olla asjakohased muu hulgas alljärgnevad riskitegurid.
- Kas kliendil või tegelikult kasu saaval omanikul on sidemeid sektoritega, mis on tavaliselt seotud suurema korruptsiooniriskiga, näiteks ehituse, ravimitööstuse ja tervishoiu, relvakaubanduse ja kaitsetööstuse, kaevandustööstuse või riigihangete sektoriga?
 - Kas kliendil või tegelikult kasu saaval omanikul on sidemeid sektoritega, mis on seotud suurema rahapesu ja terrorismi rahastamise riskiga, näiteks teatavate finantsteenuste ettevõtjate, kasiinode või väärismetallidega kauplejatega?
 - Kas kliendil või tegelikult kasu saaval omanikul on sidemeid sektoritega, kus liigub märkimisväärses koguses sularaha?
 - Mis on kliendi ettevõtte eesmärk, kui klient on juriidiline isik või õiguslik üksus? Milles seisneb tema tegevus?
 - Kas kliendil on poliitilisi sidemeid, näiteks kas klient või tema tegelikult kasu saav omanik on riikliku taustaga isik? Kas kliendil või tegelikult kasu saaval omanikul on muid olulisi sidemeid riikliku taustaga isikuga, näiteks kas kliendi direktorite hulgas on riikliku taustaga isikuid ja kui on, siis kas neil on märkimisväärne kontroll kliendi või tegelikult kasu saava omaniku üle? Kui klient või tema tegelikult kasu saav omanik on riikliku taustaga isik, peavad äriühingud kliendi suhtes alati rakendama tugevdatud hoolsusmeetmeid kooskõlas direktiivi (EL) 2015/849 artikliga 20.
 - Kas kliendil või tegelikult kasu saaval omanikul on muu silmapaistev positsioon või tuntus, mida ta võib kuritarvitada isikliku kasu nimel? Näiteks kas tegu on kõrge kohaliku või piirkondliku ametiisikuga, kes võib mõjutada riigihankelepingute sõlmimist, tuntud spordiorganisatsiooni liikmega, kellel on otsustusõigus, või üksikisikuga, kellel on teadaolevalt mõju valitsusele ja teistele kõrgema taseme otsustajatele?
 - Kas klient on juriidiline isik, kelle suhtes kohaldatakse õiguslikult jõustatavoid avalikustamiskohustusi, mis tagavad kliendi tegelikult kasu saava omaniku kohta usaldusväärse teabe kättesaadavuse avalikkusele, nagu börsil noteeritud äriühingute korral, kus börs on seadnud avalikustamise noteerimise tingimuseks?

⁴ Elukindlustuslepingute soodustatud isikutega seotud riskitegurite suuniseid vt III jaotise 7. peatükis.

- Kas klient on krediidi- või finantseerimisasutus, mis tegutseb enda nimel tõhusa rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise korraga jurisdiktsioonis ning kas teostatakse järelevalvet selle üle, kuidas klient täidab kohalikke rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kohustusi? Kas on tõendeid, et kliendi suhtes on viimaste aastate jooksul kohaldatud järelevalvesanktsioone või võetud meetmeid, sest klient ei ole täitnud rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kohustusi või järginud üldisemaid tegevusnõudeid?
 - Kas klient on riigiasutus või ettevõtte väikese korruptsioonitasemega jurisdiktsioonis?
 - Kas kliendi või tegelikult kasu saava omaniku taust vastab äriühingu teadmistele tema endise, praeguse või kavandatava äritegevuse, tema tegevuse käibe, rahaliste vahendite allika ja kliendi või tegelikult kasu saava omaniku vara allika kohta?
20. Kliendi või tegelikult kasu saava omaniku mainega seotud riski arvesse võtmisel võivad olla asjakohased alljärgnevad riskitegurid.
- Kas kliendi kohta on negatiivset meediakajastust või muid asjakohaseid teabeallikaid, näiteks kas klienti või tegelikult kasu saavat omanikku on süüdistatud kuritegevuses või terrorismis? Kui on, siis kas need süüdistused on usaldusväärsed ja usutavad? Äriühingud peaksid tegema kindlaks süüdistuste usutavuse, võttes muude kaalutluste kõrval aluseks andmeallika kvaliteedi ja sõltumatuse ning süüdistuste kajastamise järjekindluse. Äriühingud peaksid arvestama, et süüdimõistva kohtuotsuse puudumine iseenesest ei pruugi olla piisav, et jätta väärtesüüdistused tähelepanuta.
 - Kas kliendi, tegelikult kasu saava omaniku või nendega avalikkusele teadaolevalt lähedalt seotud isiku varad on olnud külmutatud haldus- või kriminaalmenetluste, terrorismisüüdistuste või terrorismi rahastamise süüdistuste tõttu? Kas äriühingul on mõistlikku alust kahtlustada, et kliendi, tegelikult kasu saava omaniku või nendega avalikkusele teadaolevalt lähedalt seotud isiku varasid on minevikus külmutatud?
 - Kas äriühingul on andmeid, et kliendi või tegelikult kasu saava omaniku kohta on minevikus esitatud kahtlaste tehingute teateid?
 - Kas äriühingul on asutusesisest teavet kliendi või tegelikult kasu saava omaniku usaldusväärsuse kohta, mis on hangitud näiteks pikaajalise ärisuhte käigus?
21. Allpool esitatud riskitegurid võivad olla asjakohased kliendi või tegelikult kasu saava omaniku olemuse ja käitumisega seotud riski arvesse võtmisel. Äriühingud peaksid arvestama, et kõik need riskitegurid ei pruugi ilmnedagi kohe alguses, vaid alles pärast ärisuhte loomist.
- Kas kliendil on õigustatud alust, miks ta ei saa esitada usaldusväärseid tõendeid oma isikusamasuse kohta, näiteks seepärast, et ta on varjupaigataotleja?⁵

⁵ Euroopa Pangandusjärelevalve (EBA) on avaldanud arvamuse hoolsusmeetmete rakendamise kohta klientide suhtes, kes on suurema riskiga kolmandatest riikidest või territooriumidelt pärit varjupaigataotlejad, vt <https://www.eba.europa.eu/documents/10180/1359456/EBA-Op-2016-07+%28Opinion+on+Customer+Due+Diligence+on+Asylum+Seekers%29.pdf>.

- Kas äriühingul on kahtlusi kliendi või tegelikult kasu saava omaniku isikusamasuse õigsuses või täpsuses?
- Kas on märke, et klient võib püüda vältida ärisuhte loomist? Näiteks kas klient soovib teha üht tehingut või mitut ühekordset tehingut, kuigi ärisuhte loomine oleks majanduslikult mõttekam?
- Kas kliendi omandi- ja kontrollstruktuur on läbipaistev ja mõttekas? Kui kliendi omandi- ja kontrollstruktuur on keeruline ja läbipaistmatu, siis kas sellel on ilmne kaubanduslik või seaduslik põhjendus?
- Kas klient emiteerib esitajaaktsiaid või kas tal on variaktsionäre?
- Kas klient on juriidiline isik või õiguslik üksus, mida võib kasutada varahalduse üksusena?
- Kas kliendi omandi- ja kontrollstruktuuri muutmiseks on mõistlik põhjus?
- Kas klient soovib ilmse majandusliku või seadusliku eesmärgi või usaldusväärse kaubandusliku põhjusega teha tehinguid, mis on keerulised, tavatult või ootamatult suured või tavatu või ootamatu mustriga? Kas on alust kahtlustada, et klient üritab vältida teatavaid künniseid, näiteks direktiivi (EL) 2015/849 artikli 11 punktis b ja asjakohastes riiklikes õigusaktides sätestatud künniseid?
- Kas klient soovib tarbetult või põhjendamatult suurt konfidentsiaalsust? Näiteks kas klient tõrgub jagamast teavet oma klientide suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete kohta või näib, et ta soovib varjata oma tegevuse tegelikku olemust?
- Kas kliendi või tegelikult kasu saava omaniku vara või rahaliste vahendite allikas on lihtsasti põhjendatav, näiteks tema ameti, päranduse või investeeringutega? Kas põhjendus on usutav?
- Kas klient kasutab ärisuhte loomisel valitud tooteid ja teenuseid ootuspäraselt?
- Kui klient ei ole resident, siis kas tema vajadusi oleks võimalik paremini teenindada mujal? Kas kliendil on soovitud liiki finantsteenuse valimiseks mõjuv majanduslik ja seaduslik põhjendus? Äriühingud peaksid teadmiseks võtma, et direktiivi 2014/92/EL artikliga 16 antakse liidus seaduslikult elavatele klientidele õigus avada põhimaksekonto, kuid see õigus kehtib ainult siis, kui krediitdiasutustel on võimalik täita oma rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kohustusi.⁶
- Kas klient on mittetulundusühendus, mille tegevust võidakse kuritarvitada terrorismi rahastamise eesmärgil?

⁶ Vt eelkõige direktiivi 2014/92/EL artikli 1 lõige 7 ja artikli 16 lõige 4.

Riigid ja geograafilised piirkonnad

22. Riikide ja geograafiliste piirkondadega seotud riski tuvastamisel peaksid äriühingud arvesse võtma riski, mis on seotud:
- jurisdiktsiooniga, kus on kliendi ja tegelikult kasu saava omaniku asukoht;
 - jurisdiktsiooniga, mis on kliendi ja tegelikult kasu saava omaniku peamine tegevuskoht ning
 - jurisdiktsiooniga, millega kliendil ja tegelikult kasu saaval omanikul on olulisi isiklikke sidemeid.
23. Äriühingud peaksid teadmiseks võtma, et sageli määrab ärisuhte olemus ja eesmärk üksikute riiklike ja geograafiliste riskitegurite suhtelise tähtsuse (vt ka punkte 36–38). Näiteks:
- kui ärisuhtes kasutatavad rahalised vahendid on tekitatud välismaal, on iseäranis tähtsad rahapesu eelkuritegude tase ja riigi õigussüsteemi tõhusus;
 - kui rahalised vahendid saadakse jurisdiktsioonidest või saadetakse jurisdiktsioonidesse, kus tegutsevad teadaolevalt terroriakte toimepanevad rühmitused, peaksid äriühingud kaaluma, millisel määral see võib tekitada kahtlusi, lähtudes äriühingule kättesaadavast teabest ärisuhte eesmärgi ja olemuse kohta;
 - kui klient on krediidi- või finantseerimisasutus, peaksid äriühingud pöörama erilist tähelepanu riigi rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise korra asjakohasusele ning rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalve tulemuslikkusele;
 - kui klient on õiguslik üksus või usaldusfond, peaksid äriühingud võtma arvesse, millisel määral riik, kus klient ja asjakohasel juhul tegelikult kasu saav omanik on registreeritud, järgib tegelikult rahvusvahelisi maksustamise läbipaistvuse standardeid.
24. Jurisdiktsiooni rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise korra tõhususe kindlakstegemisel peaksid äriühingud arvesse võtma muu hulgas alljärgnevaid riskitegureid.
- Kas komisjon on tuvastanud, et riigi rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise korras on strateegilised puudused vastavalt direktiivi (EL) 2015/849 artiklile 9? Kui äriühing tegeleb füüsilise või juriidilise isikuga, kes elab või asub kolmandas riigis, mis on komisjoni hinnangul seotud suure rahapesu ja terrorismi rahastamise riskiga, peab äriühing kliendi suhtes alati rakendama tugevdatud hooldusmeetmeid.⁷
 - Kas enam kui ühest usutavast ja usaldusväärsest allikast on saadud teavet jurisdiktsiooni rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kontrollisüsteemi kvaliteedi kohta, sealhulgas teavet regulatiivse jõustamise ja järelevalve kvaliteedi ja tõhususe kohta? Võimalikud allikad on näiteks rahapesuvastase töökonna (FATF) või FATFi-laadsete piirkondlike organite läbiviidud vastastikuste hindamiste aruanded (hea lähtepunkt on kommenteeritud kokkuvõtte, peamised järeldused, soovitude 10, 26 ja 27 järgimise hindamine ning vahetute tulemuste 3 ja 4 saavutamise hindamine), FATFi nimekiri suure

⁷ Direktiivi (EL) 2015/849 artikli 18 lõige 1.

riskiga ja koostööd mittetegevatest jurisdiktsioonidest, Rahvusvahelise Valuutafondi (IMF) hindamised ja finantssektori hindamisprogrammi (FSAP) aruanded. Äriühingud peaksid arvestama, et FATFi või FATFi-laadse piirkondliku organi liikmesus iseenesest ei tähenda, et jurisdiktsiooni rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kord on piisav ja tõhus.

Äriühingud peaksid teadmiseks võtma, et direktiivis (EL) 2015/849 ei tunnistata kolmandate riikide nn samaväärsust ja et enam ei kasutata ELi liikmesriikide nimekirju samaväärsete jurisdiktsioonide kohta. Riiklike õigusaktidega lubatud ulatuses peaksid äriühingud suutma teha kindlaks väiksema riskiga jurisdiktsioonid kooskõlas käesolevate suuniste ja direktiivi (EL) 2015/849 II lisaga.

25. Jurisdiktsioonidega seotud terrorismi rahastamise riski tuvastamisel peaksid äriühingud arvesse võtma muu hulgas alljärgnevaid riskitegureid.

- Kas näiteks õiguskaitseasutustel või usutavatel ja usaldusväärsetel avalikel meediaallikatel on teavet, mis viitab sellele, et jurisdiktsioon rahastab või toetab terroristlikku tegevust või et riigis või territooriumil tegutsevad teadaolevalt terroriakte toimepanevad rühmitused?
- Kas jurisdiktsiooni suhtes on näiteks ÜRO või Euroopa Liit kehtestanud terrorismi, terrorismi rahastamise või terrorismi levikuga seotud finantssanktsioone või meetmeid?

26. Jurisdiktsioonide läbipaistvuse ja maksukuulekuse taseme kindlakstegemisel peaksid äriühingud arvesse võtma muu hulgas alljärgnevaid riskitegureid.

- Kas enam kui ühel usutaval ja usaldusväärasel allikal on teavet, et riik on tunnistatud rahvusvahelisi maksustamise läbipaistvuse ja teabejagamise standardeid järgivaks? Kas on tõendeid, et asjakohaseid eeskirju tegelikult tulemuslikult rakendatakse? Võimalikud allikad on näiteks Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) maksualase läbipaistvuse ja teabevahetuse üleilmse foorumi aruanded, milles hinnatakse jurisdiktsioone maksustamise läbipaistvuse ja teabejagamise valdkonnas; ühisel aruandlusstandardil põhinev hindamine automaatse teabevahetuse olukorra kohta jurisdiktsioonis; FATFi soovitude 9, 24 ja 25 järgimise hindamine, FATFi või FATFi-laadsete piirkondlike organite vahetute tulemuste 2 ja 5 saavutamise hindamine ning IMFi hindamised (näiteks IMFi töötajate hinnangud *offshore*-rahanduskeskuste kohta).
- Kas jurisdiktsioon on võtnud kohustuseks 2014. aastal G20 poolt vastu võetud automaatse teabevahetuse ühise aruandlusstandardi ja seda tulemuslikult rakendanud?
- Kas jurisdiktsioon on loonud usaldusväärsed ja kättesaadavad tegelikult kasu saavate omanike registrid?

27. Rahapesu eelkuritegude tasemega seotud riski kindlakstegemisel peaksid äriühingud arvesse võtma muu hulgas alljärgnevaid riskitegureid.

- Kas usutavatel ja usaldusväärsetel allikatel on teavet direktiivi (EL) 2015/849 artikli 3 punktis 4 loetletud rahapesu eelkuritegude, näiteks korruptsiooni, organiseeritud kuritegevuse, maksukuritegevuse ja raskete pettuste taseme kohta? Näidete hulka

kuuluvad korruptsiooni tajumise indeksid, OECD riigiaruanded OECD altkäemaksuvastase konventsiooni rakendamise kohta ning ÜRO uimastite ja kuritegevuse vastu võitlemise büroo maailma narkoraport.

- Kas enam kui ühel usutaval ja usaldusväärsel allikal on teavet jurisdiktsiooni uurimis- ja kohtusüsteemi suutlikkuse kohta neid kuritegusid tulemuslikult uurida ja nende eest vastutusele võtta?

Toodete, teenuste ja tehingutega seotud riskitegurid

28. Oma toodete, teenuste või tehingutega seotud riski tuvastamisel peaksid äriühingud arvesse võtma riski, mis on seotud:

- a) toote, teenuse või tehingu võimaldatava läbipaistvuse või läbipaistmatuse tasemega;
- b) toote, teenuse või tehingu keerukusega ning
- c) toote, teenuse või tehingu väärtuse või suurusega.

29. Toote, teenuse või tehingu läbipaistvusega seotud riski arvesse võtmisel võivad olla asjakohased alljärgnevad riskitegurid.

- Millisel määral võimaldavad tooted või teenused kliendil või tegelikult kasu saaval omanikul või struktuuril jääda anonüümseks või aidata oma isikut peita? Sellised tooted ja teenused on näiteks esitajaaktsiad, anonüümsed hoiused, *offshore*-üksused ja teatavad usaldusfondid ning õiguslikud üksused, nagu sihtasutused, mida võib struktureerida nii, et anonüümsust on võimalik ära kasutada ja teha tehinguid varifirmadega või ettevõtetega, millel on variaktsionärid.
- Millises ulatuses võib ärisuhtes mitteosalev kolmas isik anda korraldusi, näiteks teatavate korrespondentpangandussuhete korral?

30. Toote, teenuse või tehingu keerukusega seotud riski arvesse võtmisel võivad olla asjakohased alljärgnevad riskitegurid.

- Kui keerukas on tehing ja kas see hõlmab mitut osapoolt või jurisdiktsiooni, näiteks teatavate kaubanduse rahastamise tehingute korral? Kas tehingud on ausad, näiteks kas tehakse korrapäraseid makseid pensionifondi?
- Millises ulatuses võimaldavad tooted ja teenused kolmandate isikute makseid või enammakstud summade vastuvõtmist, kui see ei ole ootuspärane? Kui kolmandate isikute maksed on ootuspärased, siis kas äriühing teab kolmanda isiku identiteeti, näiteks kas tegu on riiklikke toetusi maksva asutuse või käendajaga? Või rahastatakse tooteid ja teenuseid ainult sellises teises finantseerimisasutuses kliendile kuuluva konto vahenditest, millele kehtivad direktiivi (EL) 2015/849 standardite ja järelevalvega võrreldavad rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise standardid ja järelevalve?
- Kas äriühing mõistab oma uue või innovaatilise toote või teenusega seotud riske, eriti juhul, kui toode või teenus hõlmab uue tehnoloogia või makseviiside kasutamist?

31. Toote, teenuse või tehingu väärtuse või suurusega seotud riski arvesse võtmisel võivad olla asjakohased alljärgnevad riskitegurid.

- Millisel määral on tooted või teenused sularahapõhised, nagu paljud makseteenused ja teatavad jooksevkontod?
- Millisel määral hõlbustavad või ergutavad tooted või teenused suure väärtusega tehingute tegemist? Kas tehingute väärtusele kehtivad piirmäärad või maksetasemed, mis võivad piirata toote või teenuse kasutamist rahapesu ja terrorismi rahastamisega seotud eesmärkidel?

Turustuskanalitega seotud riskitegurid

32. Kliendile vajaliku toote või teenuse pakkumisega seotud riski kindlakstegemisel peaksid äriühingud arvesse võtma riski, mis on seotud:

- a) sellega, mis ulatuses toimib ärisuhe kaugsuhtluse teel, ja
- b) tutvustajate või vahendajatega, keda äriühing võib kasutada ning nende ja äriühingu vahelise suhte olemusega.

33. Kliendile toote või teenuse pakkumisega seotud riski hindamisel peaksid äriühingud arvesse võtma muu hulgas mitut alljärgnevat tegurit.

- Kas klient on füüsiliselt kohal, et tuvastada tema isikusamasus? Kui ei, siis kas äriühing on rakendanud kliendi suhtes usaldusväärset hoolsusmeetet, mida kasutatakse kaugsuhtluse raames? Kas äriühing on võtnud meetmeid näosarnasuspettuse või identiteedipettuse ennetamiseks?
- Kas klienti on tutvustanud sama finantskontserni teine üksus ja kui on, siis millisel määral võib äriühing tugineda sellele tutvustamisele kui tagatisele, et klient ei tekita äriühingule ülemäära rahapesu ja terrorismi rahastamise riski? Mida on äriühing teinud veendumaks, et kontserni üksus rakendab klientide suhtes hoolsusmeetmeid vastavalt Euroopa Majanduspiirkonna standarditele kooskõlas direktiivi (EL) 2015/849 artikliga 28?
- Kas kliendi tutvustaja on kolmas isik, näiteks samasse kontserni mittekuuluv pank, ja kas kolmas isik on finantseerimisasutus või ei ole selle tegevus seotud finantsteenuste osutamisega? Mida on äriühing teinud veendumaks, et:
 - i. kolmas isik rakendab klientide suhtes hoolsusmeetmeid ja peab arvet Euroopa Majanduspiirkonna standardite kohta ning et võrreldavate rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kohustuste täitmise üle teostatakse järelevalvet kooskõlas direktiivi (EL) 2015/849 artikliga 26;

kolmas isik esitab taotluse korral viivitamata isikusamasuse tuvastamise ja kontrollimise andmeid sisaldava dokumendi koopiad kooskõlas muu hulgas direktiivi (EL) 2015/849 artikliga 27 ning et kolmanda isiku hoolsusmeetmete kvaliteet on usaldusväärne?

- Kas kliendi tutvustaja on seotud vahendaja, st kas klienti on tutvustatud ilma äriühingu otsese kontaktita? Kas vahendajal on piisavalt teavet, et äriühing võib olla veendunud, et tunneb oma klienti ja ärisuhtega seotud riski taset?

- Kui kasutatakse sõltumatuid või seotud vahendajaid, siis millisel määral on nad järjepidevalt tegevusega seotud? Kuidas see mõjutab äriühingu teadmisi kliendist ja toimuvast riskijuhtimisest?
- Kui äriühing kasutab vahendajat, tuleb arvesse võtta alljärgnevat kaalutlust.
 - i. Kas tegu on reguleeritud isikuga, kellele kehtivad rahapesuvastased kohustused, mis on kooskõlas direktiivi (EL) 2015/849 rahapesuvastaste kohustustega?

Kas tema üle teostatakse tõhusat rahapesuvastase tegevuse järelevalvet? Kas on märke, et vahendaja ei järgi piisavalt kohaldatavaid rahapesuvastaseid õigusakte või eeskirju, näiteks kas vahendaja suhtes on kohaldatud sanktsioone rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kohustuste täitmatajätmise eest?

Kas vahendaja asub suurema rahapesu ja terrorismi rahastamise riskiga seotud jurisdiktsioonis? Äriühingud ei tohi nõuete täitmist usaldada vahendajale, kes asub suure riskiga kolmandas riigis, kus komisjoni hinnangul on strateegilisi puudusi. Nõuete täitmise usaldamine vahendajale riiklikes õigusaktides lubatud määral on aga võimalik siis, kui vahendaja on liidus asutatud muu äriühingu filiaal või enamusosalusega tütarettevõtja ja kui äriühing on veendunud, et vahendaja järgib täielikult kontserniüleseid põhimõtteid ja protseduure kooskõlas direktiivi (EL) 2015/849 artikliga 45.⁸

Rahapesu ja terrorismi rahastamise riski hindamine

34. Äriühingud peaksid käsitlema terviklikult tuvastatud rahapesu ja terrorismi rahastamise riskitegureid, mis koos määravad kindlaks ärisuhte või juhutehinguga seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise riski taseme.
35. Hindamise raames võivad äriühingud tegureid erinevalt vaagida, olenevalt nende suhtelisest tähtsusest.

Riskitegurite kaalumine

36. Riskitegurite kaalumisel peaksid äriühingud tegema teadliku otsuse eri riskitegurite asjakohasuse kohta ärisuhte või juhutehingu kontekstis. Sellest tulenevalt annavad äriühingud eri teguritele sageli hindeid. Näiteks võivad äriühingud leida, et kliendi isiklikud sidemed suurema rahapesu ja terrorismi rahastamise riskiga jurisdiktsiooniga on vähemtähtsad kui kliendi soovitud toote omadused.
37. Kokkuvõttes varieerub tõenäoliselt iga teguri kaal toodete, klientide (või kliendikategooriate) ja äriühingute lõikes. Riskitegurite kaalumisel peaksid äriühingud tagama, et:
 - kaalumist ei mõjuta lubamatult ainult üks tegur;
 - riskitegurite hinnet ei mõjuta majanduslikud ega kasumiga seotud kaalutlused;

⁸ Direktiivi (EL) 2015/849 artikli 26 lõige 2.

- kaalumine ei too kaasa olukorda, kus ühtki ärisuhet ei ole võimalik liigitada suure riskiga ärisuhteks;
 - äriühingu riskitegurite kaalumine ei ole ülimuslik direktiivi (EL) 2015/849 või riiklike õigusaktide sätete suhtes, milles käsitletakse olukordi, mis kujutavad endast alati suurt rahapesu riski, ning
 - alati kui vaja tühistavad need sätted automaatselt antud riskihinded. Hinnete tühistamise põhjendus tuleks nõuetekohaselt dokumenteerida.
38. Kui äriühing kasutab ärisuhte või juhutehingute liigitamiseks üldiste riskihinnete andmisel automaatseid IT-süsteeme ega tööta neid välja äriühingus, vaid ostab need muult pakkuvalt, peaks äriühing mõistma, kuidas süsteem töötab ja kuidas see kombineerib riskitegureid üldise riskihinde saamiseks. Äriühing peaks alati veenduma, et antud hinded kajastavad äriühingu arusaamist rahapesu ja terrorismi rahastamise riskist, ning peaks suutma seda tõendada pädevale asutusele.

Ärisuhte ja juhutehingute liigitamine

39. Pärast riskihindamist peaks äriühing liigitama oma ärisuhted ja juhutehingud rahapesu ja terrorismi rahastamise riski tajutava taseme kohaselt.
40. Äriühingud peaksid valima riski liigitamiseks kõige asjakohasema viisi. See sõltub äriühingu tegevuse olemusest ja suurusest ning sellest, millised on äriühingu rahapesu ja terrorismi rahastamise riskid. Kuigi äriühingud liigitavad riski sageli suureks, keskmiseks ja väikeseks, on ka muud liigitused võimalikud.

Riskijuhtimine: kliendi suhtes rakendatavad lihtsustatud ja tugevdatud hoolsusmeetmed

41. Äriühingu riskihindamine peaks aitama välja selgitada, kuhu suunata rahapesu ja terrorismi rahastamise riski juhtimise jõupingutused nii uue kliendi lisandumisel kui ka ärisuhte kestel.
42. Selleks peavad äriühingud rakendama klientide suhtes kõiki direktiivi (EL) 2015/849 artikli 13 lõikes 1 esitatud hoolsusmeetmeid, kuid võivad meetmete ulatuse kindlaks määrata riskitundlikkuse alusel. Kliendi suhtes rakendatavad hoolsusmeetmed peaksid aitama äriühingutel paremini mõista individuaalsete ärisuhte ja juhutehingutega seotud riski.
43. Direktiivi (EL) 2015/849 artikli 13 lõikes 4 nõutakse, et äriühingud suudaksid pädevale asutusele tõendada, et kliendi suhtes rakendatud hoolsusmeetmed vastavad rahapesu ja terrorismi rahastamise riskidele.

Kliendi suhtes rakendatavad lihtsustatud hoolsusmeetmed

44. Riiklike õigusaktidega lubatud ulatuses võivad äriühingud rakendada kliendi suhtes lihtsustatud hoolsusmeetmeid olukorras, kus ärisuhtega seotud rahapesu ja terrorismi

rahastamise risk on hinnatud väikeseks. Lihtsustatud hoolsusmeetmed ei tähenda vabastust hoolsusmeetmete rakendamisest, kuid äriühingud võivad kohandada kliendi suhtes rakendatava hoolsusmeetme või -meetmete arvu, ajastust või liiki viisil, mis vastab tuvastatud väikesele riskile.

45. Äriühingud võivad rakendada kliendi suhtes muu hulgas järgmisi lihtsustatud hoolsusmeetmeid:

- kliendi suhtes rakendatava hoolsusmeetme ajastuse kohandamine, näiteks juhul, kui soovitava tootel või tehingul on omadusi, mis piiravad selle kasutamist rahapesu ja terrorismi rahastamise eesmärgil, näiteks järgmistel viisidel:

i. kliendi või tegelikult kasu saava omaniku isiku kontrollimine ärisuhte loomisel või kliendi või tegelikult kasu saava omaniku isiku kontrollimine, kui tehingud on ületanud määratud künnise või on möödunud mõistlik tähtaeg. Äriühingud peavad tagama, et:

- a) see ei too kaasa *de facto* vabastust kliendi suhtes hoolsusmeetmete rakendamisest, st äriühingud peavad tagama, et kliendi või tegelikult kasu saava omaniku isikut hiljem kontrollitakse;
- b) künnis või tähtaeg on seatud mõistlikult madalale (kuigi terrorismi rahastamisega seoses peaksid äriühingud arvestama, et madal künnis iseenesest ei pruugi olla riski vähendamiseks piisav);
- c) nad on kehtestanud süsteemid, mis annavad märku, kui künnis või tähtaeg on kätte jõudnud, ning
- d) nad ei lükka edasi kliendi suhtes hoolsusmeetmete rakendamist ega viivita kliendi kohta asjakohase teabe hankimisega, kui kohaldatavates õigusaktides, näiteks määruses (EL) 2015/847, või riiklikes õigusaktides nõutakse sellise teabe hankimist kohe alguses;

- tuvastamise, kontrollimise või järelevalve eesmärgil hangitud teabe koguse kohandamine, näiteks järgmistel viisidel:

i. isikusamasuse kontrollimine ainult ühest usaldusväärselt, usutavast ja sõltumatust dokumendist või andmeallikast hangitud teabe põhjal või ärisuhte olemuse ja eesmärgi eeldamine, sest toode on loodud ainult üheks kindlaks otstarbeks, näiteks ettevõtte pensioniskeemi või ostukeskuse kinkekaardi jaoks;

- tuvastamise, kontrollimise või järelevalve eesmärgil hangitud teabe kvaliteedi või allika kohandamine, näiteks järgmistel viisidel:

i. tegelikult kasu saava omaniku isiku kontrollimisel teabe hankimine kliendilt, mitte sõltumatult allikalt (see ei ole lubatud kliendi isiku kontrollimisel) või ärisuhte kõigi aspektidega seotud väga väikese riski esinemisel eeldamine, et vahendite allikas vastab mõnele kliendi suhtes rakendatavale hoolsusnõudele, näiteks kui vahendid on riikliku hüvitise väljamaksed või on üle kantud kliendi nimeliselt kontolt EMP äriühingus;

- ärisuhte kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete ajakohastamise ja läbivaatamise sageduse kohandamine, näiteks tehes seda ainult siis, kui esineb käivitavaid sündmusi, näiteks klient soovib saada uut toodet või teenust või kui tehingu korral on jõutud teatava

künniseni; äriühingud peavad tagama, et see ei too kaasa *de facto* vabastust kliendi suhtes rakendatavaid hoolsusmeetmeid käsitleva teabe ajakohasena hoidmisest;

- tehingute seire sageduse ja intensiivsuse kohandamine, näiteks seirates ainult teatava künnise ületanud tehinguid. Kui äriühing otsustab seda teha, peab ta tagama, et künnis on seatud mõistlikule tasemele ja on kehtestatud süsteemid, et tuvastada omavahel seotud tehinguid, mis koos arvestatuna ületaksid selle künnise.

46. III jaotises on loetletud kliendi suhtes rakendatavad täiendavad hoolsusmeetmed, mis võivad eri sektorites eriti tähtsad olla.
47. Kliendi suhtes lihtsustatud hoolsusmeetmete rakendamisel hangitud teave peab äriühingule andma kindluse, et tema hinnang, et ärisuhtega seotud risk on väike, on põhjendatud. Samuti peab see olema piisav, et anda äriühingule piisavalt teavet ärisuhte olemuse kohta, et teha kindlaks ebatavalisi või kahtlaseid tehinguid. Kliendi suhtes lihtsustatud hoolsusmeetmete rakendamine ei vabasta asutust rahapesu andmebüroo teavitamisest kahtlastest tehingutest.
48. Kliendi suhtes ei tohi rakendada lihtsustatud hoolsusmeetmeid, kui on märke, et risk ei pruugi olla väike, näiteks kui on alust kahtlustada, et püütakse tegeleda rahapesuga või rahastada terrorismi või kui äriühingul on kahtlusi hangitud teabe õigsuses.⁹ Samamoodi ei tohi kliendi suhtes rakendada lihtsustatud hoolsusmeetmeid, kui kehtivad suure riski eristsenaariumid ja kohustus rakendada tugevdatud hoolsusmeetmeid.

Kliendi suhtes rakendatavad tugevdatud hoolsusmeetmed

49. Äriühingud peavad rakendama klientide suhtes tugevdatud hoolsusmeetmeid suurema riskiga olukordades, et kõnealuseid riske asjakohaselt juhtida ja maandada.¹⁰ Tugevdatud hoolsusmeetmed ei asenda klientide suhtes rakendatavaid tavapäraseid hoolsusmeetmeid, vaid neid tuleb rakendada lisaks tavapärastele hoolsusmeetmetele.
50. Direktiivis (EL) 2015/849 on loetletud konkreetsed juhud, mida äriühingud peavad alati käsitlema suure riskiga olukordadena:
 - i. kui klient või kliendi tegelikult kasu saav omanik on riikliku taustaga isik;¹¹
 kui äriühing loob korrespondentsuhte EMP-välise riigi respondentasutusega;¹²
 kui äriühing tegeleb suure riskiga kolmandates riikides asutatud füüsiliste või juriidiliste isikutega¹³
 ning
 kõik keerukad ja ebatavaliselt suured tehingud või ebatavalised tehingumustrid, millel ei ole ilmselget majanduslikku või seaduslikku eesmärki.¹⁴

⁹ Direktiivi (EL) 2015/849 artikli 11 punktid e ja f ning artikli 15 lõige 2.

¹⁰ Direktiivi (EL) 2015/849 artiklid 18–24.

¹¹ Direktiivi (EL) 2015/849 artiklid 20–24.

¹² Direktiivi (EL) 2015/849 artikkel 19.

¹³ Direktiivi (EL) 2015/849 artikli 18 lõige 1.

51. Direktiivis (EL) 2015/849 on sätestatud konkreetsed tugevdatud hoolsusmeetmed, mida äriühingud peavad rakendama:

i. kui klient või kliendi tegelikult kasu saav omanik on riikliku taustaga isik; kui tegu on kolmanda riigi respondendiga loodud korrespondentsuhtega ja kõigi keerukate ja ebatavaliselt suurte tehingute või ebatavaliste tehingumustrite korral, millel ei ole ilmselget majanduslikku või seaduslikku eesmärki.

Äriühingud peaksid rakendama täiendavaid tugevdatud hoolsusmeetmeid olukordades, kus meetmed vastavad tuvastatud rahapesu ja terrorismi rahastamise riskile.

Riikliku taustaga isikud

52. Kui äriühing on tuvastanud, et klient või tegelikult kasu saav omanik on riikliku taustaga isik, peab alati:

- võtma asjakohased meetmed, et teha kindlaks ärisuhtes kasutatava vara ja rahaliste vahendite allikas, et äriühing saaks veenduda, et ei tegeleta korruptsiooni kaudu või kuritegelikul teel saadud tuluga. Meetmed, mida äriühingud peaksid võtma, et teha kindlaks riikliku taustaga isiku vara ja rahaliste vahendite allikas, sõltuvad ärisuhtega seotud suure riski tasemest. Äriühingud peaksid kontrollima vara ja rahaliste vahendite allikat usaldusväärsete ja sõltumatute andmete, dokumentide või teabe alusel, kui riikliku taustaga isiku ärisuhtega seotud risk on eriti suur;
- kooskõlastama kõrgema juhtkonnaga riikliku taustaga isikuga ärisuhte loomise või selle jätkamise. Kõrgema juhtkonna heakskiidu saamiseks tuleks määrata ärisuhtega seotud suurenenud riski tase ning kõrgema juhtkonna liikmel, kes riikliku taustaga isikuga loodud ärisuhte heaks kiidab, peaks olema piisavalt kõrge ametikoht ja teadmised, et teha teadlikke otsuseid äriühingu riskiprofiili otseselt mõjutavates küsimustes;
- kui kõrgem juhtkond kaalub, kas kiita heaks ärisuhe riikliku taustaga isikuga, peaks otsus lähtuma sellest, kui suur rahapesu ja terrorismi rahastamise risk tekib äriühingule ärisuhte loomisega ja kui tõhusalt suudab äriühing seda riski juhtida;
- teostama nii tehingute kui ka ärisuhtega seotud riski pidevat tugevdatud seiret. Äriühingud peaksid tuvastama ebatavalised tehingud ja vaatama korrapäraselt läbi hangitud teabe, et uus või tulevane teave, mis võib mõjutada riskihindamist, avastataks õigel ajal. Pideva seire sagedus peaks tulenema ärisuhtega seotud suure riski tasemest.

53. Äriühingud peavad rakendama kõiki nimetatud meetmeid riikliku taustaga isikute, nende pereliikmete ja neile teadaolevalt lähedal seisvate isikute suhtes ning peaksid kohandama meetmete ulatust lähtuvalt riskitundlikkusest.¹⁵

¹⁴ Direktiivi (EL) 2015/849 artikli 18 lõige 2.

¹⁵ Direktiivi (EL) 2015/849 artikli 20 punkt b.

Korrespondentsuhted

54. Äriühingud peavad rakendama kliendi suhtes tugevdatud hoolsusmeetmeid, kui neil on piiriülene korrespondentsuhe kolmandas riigis asuva respondentasutusega.¹⁶ Äriühingud peavad rakendama kõiki neid meetmeid ja kohandama meetmete ulatust lähtuvalt riskitundlikkusest.
55. Korrespondentpangasuhete raames rakendatavate tugevdatud hoolsusmeetmete suunised on esitatud III jaotises. Need suunised võivad olla äriühingutele kasulikud ka seoses muude korrespondentsuhetega.

Ebatavalised tehingud

56. Äriühingud peaksid kohaldama nõuetekohaseid poliitikat ja protseduure, et avastada ebatavalisi tehinguid või tehingumustreid. Äriühing peaks rakendama kliendi suhtes tugevdatud hoolsusmeetmeid, kui ta avastab tehingu, mis on ebatavaline, sest:
- tehing on suurem, kui äriühing tavaliselt eeldab lähtuvalt oma teadmistest kliendi, ärisuhte või kliendi kategooria kohta;
 - tehingumuster on ebatavaline või ootamatu võrreldes kliendi tavapärase tegevusega või sarnaste klientide, toodete või teenustega seostatava tehingumustriga või
 - tehing on väga keeruline võrreldes sarnase klienditüübi, toote või teenusega seotud teiste sarnaste tehingutega,
- ning kui äriühing ei ole teadlik tehingu majanduslikust põhjusest või seaduslikust eesmärgist või kahtleb saadud teabe õigsuses.
57. Need tugevdatud hoolsusmeetmed peaksid olema piisavad, et aidata äriühingul kindlaks teha, kas tehingud on kahtlustäratavad, ning peaksid hõlmama vähemalt järgmist:
- mõistlike ja piisavate meetmete võtmine, et mõista tehingu tausta ja eesmärki, näiteks selgitades välja rahaliste vahendite allika ja sihtkoha või otsides rohkem teavet kliendi tegevuse kohta, et teha kindlaks sellise tehingu tõenäosus, ning
 - ärisuhte ja edasiste tehingute sagedam seire, pöörates rohkem tähelepanu üksikasjadele. Äriühing võib otsustada seirata üksiktehinguid, kui see vastab tuvastatud riskile.

Suure riskiga kolmandad riigid ja muud suure riskiga olukorrad

58. Kui füüsiline või juriidiline isik elab või asub kolmandas riigis, mis on komisjoni hinnangul suure riskiga riik¹⁷, ja kõigis teistes suure riskiga olukordades peaks äriühing tegema teadliku otsuse, millised tugevdatud hoolsusmeetmed on asjakohased igas suure riskiga olukorras.

¹⁶ Direktiivi (EL) 2015/849 artikkel 19.

¹⁷ Direktiivi (EL) 2015/849 artikkel 9.

Tugevdatud hoolsusmeetmete asjakohane liik, sealhulgas soovitud lisateabe ja suurendatud seire ulatus, sõltub põhjusest, miks juhutehing või ärisuhe on liigitatud suure riskiga suhteks.

59. Äriühingud ei ole kohustatud rakendama kõiki allpool loetletud tugevdatud hoolsusmeetmeid kõigil juhtudel. Näiteks võib teatavates suure riskiga olukordades olla asjakohane keskenduda pidevale tugevdatud seirele ärisuhte kestel.
60. Äriühingute rakendatavad tugevdatud hoolsusmeetmed võivad hõlmata alljärgnevaid meetmeid.

- Kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete jaoks hangitud teabe koguse suurendamine:

- i. teave kliendi või tegelikult kasu saava omaniku isiku või kliendi omandi- ja kontrollstruktuuri kohta veendumaks, et ärisuhtega seotud risk on arusaadav. See võib hõlmata kliendi või tegelikult kasu saava omaniku maine kohta teabe hankimist ja hindamist ning kliendi või tegelikult kasu saava omaniku suhtes tehtud negatiivsete süüdistuste hindamist. Näiteks:
 - a. pereliikmete ja lähedaste äripartnerite teave;
 - b. kliendi või tegelikult kasu saava omaniku varasema ja praeguse äritegevuse teave ning
 - c. negatiivse meediakajastuse otsing;

teave ärisuhte kavandatud olemuse kohta, et teha kindlaks, kas ärisuhte olemus ja eesmärk on seaduslikud ning aidata äriühingutel saada terviklikumat ülevaadet kliendi riskiprofilist. See võib hõlmata järgmist teavet:

- a. kontrol tõenäoliselt tehtavate tehingute arv, suurus ja sagedus, et aidata äriühingul avastada kahtlustäratavaid kõrvalekaldeid (vahel võib olla asjakohane nõuda tõendeid);
- b. põhjus, miks klient konkreetset toodet või teenust soovib, eriti kui on ebaselge, miks kliendi vajadusi ei saa paremini täita muul viisil või teises jurisdiktsioonis;
- c. rahaliste vahendite sihtkoht;
- d. kliendi või tegelikult kasu saava omaniku tegevuse olemus, et aidata äriühingul paremini mõista ärisuhte tõenäolist olemust.

- Kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmetega seoses hangitava teabe kvaliteedi suurendamine, et kinnitada kliendi või tegelikult kasu saava omaniku isikusamasust, muu hulgas järgmistel viisidel:

- i. nõudes, et esimene makse tehakse kliendi nimeliselt kontolt (mida on võimalik kontrollida) pangas, mille suhtes kehtivad kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete standardid, mis ei ole leebemad, kui direktiivi (EL) 2015/849 II peatükis sätestatud standardid, või

tehes kindlaks, et kliendi vara ja rahalised vahendid, mida ärisuhtes kasutatakse, ei ole kriminaaltulu ning et vara ja rahaliste vahendite allikas vastab äriühingu teadmistele kliendi ja ärisuhte olemuse kohta. Mõnel juhul, kui ärisuhtega seotud risk on eriti suur, võib vara ja rahaliste vahendite allika kontrollimine olla ainus asjakohane riskimaandamisvahend. Rahaliste vahendite või vara allikat saab kontrollida muu hulgas käibemaksu- ja tuludeklaratsioonidest, auditeeritud

raamatupidamisaruannetest, palgatõenditest, avalikest dokumentidest või sõltumatutest meediakajastustest.

- Sagedam läbivaatamine, et veenduda, et äriühing suudab jätkuvalt juhtida individuaalse ärisuhtega seotud riski, või järeldada, et ärisuhe ei vasta enam äriühingu riskivalmidusele, ning tuvastada tehingud, mis vajavad täiendavat läbivaatamist, muu hulgas järgmistel viisidel:

- i. vaadates ärisuhte sagedamini läbi, et teha kindlaks, kas kliendi riskiprofiil on muutunud ja kas riskid on jätkuvalt juhitavad;

saades kõrgema juhtkonna heakskiidu luua ärisuhe või seda jätkata tagamaks, et kõrgem juhtkond on teadlik äriühingule tekkivast riskist ja saab teha teadliku otsuse, millisel määral ta suudab seda riski juhtida;

vaadates ärisuhte korrapärasemalt läbi tagamaks, et kõik muudatused kliendi riskiprofiilis tuvastatakse, neid hinnatakse ja vajaduse korral võetakse vajalikud meetmed, või seirates sagedamini või põhjalikumalt tehinguid, et tuvastada ebatavalisi või ootamatuid tehinguid, mis võivad tekitada rahapesu ja terrorismi rahastamise kahtlusi. See võib hõlmata vahendite sihtkoha või teatavate tehingute põhjuse kindlakstegemist.

61. III jaotises on loetletud kliendi suhtes rakendatavad täiendavad tugevdatud hoolsusmeetmed, mis võivad olla eri sektorites eriti tähtsad.

Muud kaalutlused

62. Äriühingud ei tohiks luua ärisuhet, kui nad ei suuda täita kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete alaseid nõudeid, kui nad ei ole veendunud, et ärisuhte eesmärk ja olemus on seaduslik või kui nad ei ole veendunud, et nad suudavad tõhusalt juhtida riski, et neid võidakse kasutada rahapesu ja terrorismi rahastamise eesmärgil. Kui selline ärisuhe on juba loodud, peaksid äriühingud selle lõpetama või peatama tehingud kuni ärisuhte lõpetamiseni vastavalt õiguskaitseasutuste juhiste (kui need on olemas).
63. Kui äriühingul on mõistlikku alust kahelda, et üritatakse tegeleda rahapesu ja terrorismi rahastamisega, peab ta sellest teatama oma rahapesu andmebüroole.
64. Äriühingud peaksid arvestama, et riskipõhise lähenemisviisi kohaldamine ei tähenda iseenesest, et nad peaksid keelduma loomast ärisuhteid teatavate kliendikategooriatega, mida nad seostavad suurema rahapesu ja terrorismi rahastamise riskiga, või need suhted lõpetama, sest individuaalsete ärisuhetega seotud risk võib varieeruda isegi ühes kategoorias.

Seire ja läbivaatamine

Riskihindamine

65. Äriühingud peaksid läbi vaatama individuaalsete ärisuhte ja juhutehingutega seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise riski hindamised ning nende aluseks olevad tegurid, et

tagada rahapesu ja terrorismi rahastamise riski hindamise aja- ja asjakohasus. Äriühingud peaksid hindama ärisuhte seire raames hangitud teavet ja kaaluma, kas see mõjutab riskihindamist.

66. Lisaks peaksid äriühingud tagama, et nad on kehtestanud süsteemid ja kontrollimeetmed tekkivate rahapesu ja terrorismi rahastamise riskide tuvastamiseks ning et nad saavad neid riske hinnata ja vajaduse korral õigel ajal kajastada kogu oma tegevust hõlmavates ja individuaalsetes riskihindamistes.

67. Järgnevalt on esitatud näited süsteemidest ja kontrollimeetmetest, mida äriühingud peaksid tekkivate riskide tuvastamiseks kehtestama.

- Protsessid, millega tagatakse, et siseteavet vaadatakse korrapäraselt läbi, et tuvastada nii individuaalsete ärisuhetega kui ka äriühingu tegevusega seotud suundumused ja tekkivad probleemid.
- Protsessid, millega tagatakse, et äriühing vaatab korrapäraselt läbi asjakohased teabeallikad, näiteks käesolevate suuniste punktides 15 ja 16 nimetatud allikad. See peaks eelkõige hõlmama järgmist:

- i. äriühingu tegevuse seisukohast oluliste sektorite või jurisdiktsioonide jaoks asjakohaste meediakajastuste korrapärane läbivaatamine;

õiguskaitseasutuste hoiatuste ja teadete korrapärane läbivaatamine;

tagamine, et äriühing saab teadlikuks terrorihoiatuste ja karistusõiguse muudatustest kohe nende ilmumise ajal, näiteks vaadates korrapäraselt läbi terrorihoiatusi ja otsides karistusõiguse ajakohastusi ning

pädevate asutuste avaldatud temaatiliste läbivaatamiste ja sarnaste väljaannete korrapärane läbivaatamine.

- Protsessid uute toodetega seotud riske käsitleva teabe kogumiseks ja läbivaatamiseks.
- Suhtlemine teiste sektori esindajate ja pädevate asutustega (näiteks ümarlauad, konverentsid ja koolitajad) ning protsessid asjaomastele töötajatele tulemuste kohta tagasiside andmiseks.
- Teabejagamise kultuuri ja tugeva ettevõtluseetika loomine äriühingus.

68. Näited süsteemidest ja kontrollimeetmetest, mille äriühingud peaksid kehtestama, et tagada oma individuaalsete ja kogu tegevust hõlmavate riskihindamiste ajakohasus:

- järgmise riskihindamise ajakohastamise kuupäeva määramine, näiteks igal aastal 1. märtsil, et tagada uute või tekkivate riskide kajastamine riskihindamistes; kui äriühing on teadlik uuest tekkinud riskist või kui olemasolev risk on suurenenud, tuleks seda võimalikult kiiresti kajastada riskihindamistes;
- riskihindamistele võimalikku mõju avaldavate probleemide hoolikas ülesmärkimine aasta jooksul, näiteks äriühingusisesed teated kahtlastest tehingutest, nõuete mittetäitmine ja teave *front office*'i personalilt.

69. Sarnaselt riskihindamistele peaks riskihindamiste ajakohastamine ja kliendi suhtes rakendatavate kaasnevate hoolsusmeetmete kohandamine olema alati proportsionaalne rahapesu ja terrorismi rahastamise riskiga ja sellele vastama.

Süsteemid ja kontrollimeetmed

70. Äriühingud peaksid võtma meetmeid, et tagada oma riskijuhtimise süsteemide ja kontrollimeetmete – eelkõige kliendi suhtes õigel tasemel hoolsusmeetmete rakendamisega seotud süsteemide ja meetmete – tõhusus ja proportsionaalsus.

Dokumentide säilitamine

71. Äriühingud peaksid dokumenteerima ja säilitama ärisuhete riskihindamised ja äriühingu läbivaatamiste ja seire käigus tehtud muudatused riskihindamistes tagamaks, et nad suudavad pädevatele asutustele tõendada, et nende riskihindamised ja seonduvad riskijuhtimismeetmed on piisavad.

III jaotis. Valdkondlikud suunised

72. III jaotise valdkondlikud suunised täiendavad käesolevate suuniste II jaotise üldsuuniseid. Neid tuleks lugeda koos käesolevate suuniste II jaotisega.
73. III jaotise igas peatükis kirjeldatud riskitegurid ei ole ammendavad. Äriühingud peaksid käsitlema olukorraga seotud riski terviklikult ja võtma teadmiseks, et üksikute riskitegurite olemasolu ei pruugi tingimata muuta ärisuhte või juhutehingu riskikategooriat.
74. Lisaks on III jaotise igas peatükis esitatud näited hoolsusmeetmetest, mida äriühingud peaksid kliendi suhtes rakendama lähtuvalt riskitundlikkusest suure riskiga ja – riiklike õigusaktidega lubatud ulatuses – ka väikese riskiga olukordades. Need näited ei ole ammendavad ja äriühingud peaksid valima kõige asjakohasemad kliendi suhtes rakendatavad hoolsusmeetmed kooskõlas tuvastatud rahapesu ja terrorismi rahastamise riski taseme ja liigiga.

1. peatükk. Korrespondentpankadele kehtivad valdkondlikud suunised

75. Käesolevas peatükis esitatakse suunised korrespondentpanganduse kohta, mis on määratletud direktiivi (EL) 2015/849 artikli 3 punkti 8 alapunktis a. Äriühingud, kes loovad muid korrespondentsuhteid, mis on määratletud direktiivi (EL) 2015/849 artikli 3 punkti 8 alapunktis b, peaksid neid suuniseid kohaldama vajaduspõhiselt.
76. Korrespondentpangandussuhtes osutab korrespondent pangateenuseid respondendile kas otse või respondendi klientide nimel. Korrespondendil ei ole tavaliselt ärisuhet respondendi klientidega ning ta ei tea tavaliselt nende isikut ega aluseks oleva tehingu olemust või eesmärki, välja arvatud juhul, kui see teave on esitatud maksekorralduses.
77. Lisaks käesolevate suuniste II jaotises esitatud riskiteguritele ja meetmetele peaksid pangad kaaluma allpool esitatud riskitegureid ja meetmeid.

Riskitegurid

Toodete, teenuste ja tehingutega seotud riskitegurid

78. Alljärgnevad tegurid võivad riski suurendada.
 - Kontot võivad kasutada muud respondentpangad, millel on otsene suhe respondendiga, kuid mitte korrespondendiga (nn pesastamine ehk järgmise etapi kliirimine (*nesting, downstream clearing*)), mis tähendab, et korrespondent osutab kaudselt teenuseid teistele pankadele, mis ei ole respondentpangad.
 - Kontot võivad kasutada respondendi kontserni muud üksused, mille suhtes ei ole rakendatud korrespondendi hooldusmeetmeid.
 - Teenuse raames avatakse laiendatud kasutusõigusega konto, mis võimaldab respondendi klientidel teha tehinguid otse respondendi kontrol.
79. Alljärgnevad tegurid võivad riski vähendada.
 - Ärisuhe piirneb SWIFTi suhtehaldusprogrammi RMA kasutamisega, mille kaudu hallatakse finantseerimisasutuste vahelist suhtlust. SWIFTi RMA programmiga hallatav ärisuhe ei hõlma respondendi ehk vastaspoole maksekonto ärisuhet.
 - Pangad tegutsevad otse, mitte ei töötle tehinguid oma klientide nimel, näiteks kahe panga vahelised valuutavahetusteenused, kus tegevus toimub otse pankade vahel ja tehingute arveldamine ei hõlma makset kolmandale isikule. Sellistel juhtudel tehakse tehing respondentpanga kontole.
 - Tehing on seotud väärtpaberite müümise, ostmise või pantimisega reguleeritud turgudel ELi või ELi-välises väärtpaberi-arveldussüsteemis, näiteks kui tegutsetakse otsese juurdepääsuga kontohaldurina või kasutatakse otsese juurdepääsuga kontohaldurit, tavaliselt kohaliku osaleja kaudu.

Kliendi isikuga seotud riskitegurid

80. Alljärgnevad tegurid võivad riski suurendada.

- Respondendi rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise poliitika ning süsteemid ja kontrollimeetmed, mida respondent on nende rakendamiseks kohaldanud, ei vasta direktiiviga (EL) 2015/849 nõutud standarditele.
- Respondendi suhtes ei teostata rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise alast järelevalvet.
- Respondendi, tema emaettevõtja või respondendiga samasse kontserni kuuluva äriühingu suhtes on hiljuti võetud regulatiivmeetmeid rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise poliitika ja protseduuride ebapiisava järgimise ja/või rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kohustuste rikkumise eest.
- Respondendil on märkimisväärne tegevus sektorites, mida seostatakse rahapesu ja terrorismi rahastamise suurema riskiga; näiteks tegeleb respondent rahasiiretega või teatavate rahasiirete teostajate või rahavahetuspunktide nimel isikutega, kes ei ole tema asukohariigi kodanikud, või valuutas, mis ei ole tema asukohariigi valuuta.
- Respondendi juhtkonda või omanike hulka kuuluvad riikliku taustaga isikud, eelkõige kui riikliku taustaga isikul on võimalik avaldada olulist mõju respondendile, kui riikliku taustaga isiku kui juhatuse liikme või võtmeisiku maine, erialane kohusetunne või sobivus tekitab kahtlusi või kui riikliku taustaga isik on pärit jurisdiktsioonist, mis on seotud suurema rahapesu ja terrorismi rahastamise riskiga. Äriühingud peaksid pöörama erilist tähelepanu jurisdiktsioonidele, kus korruptsiooni peetakse süsteemseks või laialtlevinuks.
- Respondendiga loodud ärisuhe tekitab kahtlusi, näiteks seepärast, et tehingute hulk ei ole kooskõlas sellega, mida korrespondent võiks eeldada lähtudes oma teadmistest respondendi olemuse ja suuruse kohta.

81. Alljärgnevad tegurid võivad riski vähendada. Korrespondent on veendunud, et:

- respondendi rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kontrollimeetmed ei ole leebemad kui direktiiviga (EL) 2015/849 nõutavad kontrollimeetmed;
- respondent kuulub korrespondendiga samasse kontserni, ei asu jurisdiktsioonis, mis on seotud suurema rahapesu ja terrorismi rahastamise riskiga, ning järgib tulemuslikult kontserni rahapesuvastaseid standardeid, mis ei ole leebemad kui direktiiviga (EL) 2015/849 nõutavad standardid.

Riiklikud või geograafilised riskitegurid

82. Alljärgnevad tegurid võivad riski suurendada.

- Respondent asub jurisdiktsioonis, mis on seotud suurema rahapesu ja terrorismi rahastamise riskiga. Äriühingud peaksid pöörama erilist tähelepanu jurisdiktsioonidele, kus:

i. korruptsiooni ja/või muude rahapesu eelkuritegude tase on märkimisväärne; õigus- ja kohtusüsteemil ei ole piisavat suutlikkust nende kuritegude eest tulemuslikult vastutusele võtta või

puudub tulemuslik rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelvalve.¹⁸

- Respondent tegeleb märkimisväärses ulatuses klientidega, kes asuvad jurisdiktsioonis, mis on seotud suurema rahapesu ja terrorismi rahastamise riskiga.
- Respondendi emaettevõtja peakorter asub või emaettevõtja on asutatud jurisdiktsioonis, mis on seotud suurema rahapesu ja terrorismi rahastamise riskiga.

83. Alljärgnevad tegurid võivad riski vähendada.

- Respondent asub EMP liikmesriigis.
- Respondent asub kolmandas riigis, kus kehtivad rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise nõuded, mis ei ole leebemad kui vastavad direktiivi (EL) 2015/849 nõuded, ning respondent rakendab neid nõudeid tulemuslikult (kuigi korrespondendid peaksid arvestama, et see ei vabasta neid direktiivi (EL) 2015/849 artiklis 19 sätestatud tugevdatud hoolsusmeetmete rakendamisest).

Meetmed

84. Kõik korrespondendid peavad rakendama respondendi kui korrespondendi kliendi suhtes hoolsusmeetmeid riskitundlikkuse alusel.¹⁹ See tähendab, et korrespondendid peavad:

- tuvastama respondendi ja tegelikult kasu saava omaniku isikusamasuse ja seda kontrollima. Selleks peaksid korrespondendid hankima piisavat teavet respondendi tegevuse ja maine kohta, et teha kindlaks, et respondendiga seotud rahapesu risk ei suurene. Eelkõige peaksid korrespondendid:

i. hankima teavet respondendi juhtkonna kohta ja kaaluma, kui tähtsad on finantskuritegevuse ennetamise seisukohast respondendi juhtkonna või omanike sidemed riikliku taustaga isikute või teiste suure riskiga isikutega ning kaaluma riskitundlikkusest lähtuvalt, kas on asjakohane hankida teavet respondendi põhitegevuse ja klientide kohta, kellega respondent töötab, ning respondendi rahapesuvastaste süsteemide ja kontrollimeetmete kvaliteedi kohta (sealhulgas avalikkusele kättesaadav teave hiljuti rahapesuvastase tegevuse puudujääkide eest kohaldatud regulatiiv- või kriminaalsanktsioonide kohta). Kui respondent on filiaal või tütar- või sidusettevõtja, peaksid korrespondendid arvesse võtma ka emaettevõtja staatust, mainet ja rahapesuvastaseid kontrollimeetmeid;

- tegema kindlaks ja dokumenteerima osutatava teenuse olemuse ja eesmärgi ning iga asutuse kohustused. See võib hõlmata kirjalikku selgitust ärisuhte ulatuse ja tarnitavate toodete ja teenuste kohta ning seda, kuidas ja kes saab korrespondentpangandusteenust

¹⁸ Vt ka II jaotise punktid 22–27.

¹⁹ Direktiivi (EL) 2015/849 artikkel 13.

kasutada (näiteks kas seda võivad kasutada teised pangad tänu oma suhtele respondendiga);

- seirama ärisuhet, sealhulgas tehinguid, et teha kindlaks muudatused respondendi riskiprofiilis ning avastada ebatavaline või kahtlane käitumine, sealhulgas tegevus, mis ei vasta osutatavate teenuste eesmärgile või on vastuolus korrespondendi ja respondendi vahel sõlmitud kohustustega. Kui korrespondentpank võimaldab respondendi klientidele otsest juurdepääsu kontodele (näiteks laiendatud kasutusõigusega kontod või nn pesastatud kontod (*nested accounts*)), peaks ta ärisuhet järjepidevalt ja tõhustatult seirama. Korrespondentpanganduse olemuse tõttu on suhte loomise järgne seire tavaline;
- tagama, et nende valduses olev kliendi suhtes rakendatud hoolsusmeetmeid käsitlev teave on ajakohane.

85. Kooskõlas direktiivi (EL) 2015/849 artikliga 24 peavad korrespondendid ühtlasi nõudma, et respondent ei lubaks oma kontosid kasutada varipankadel²⁰. Selleks võib paluda respondendilt kinnitust, et too ei tee tegemist varipankadega, vaadata üle respondendi poliitika ja protseduuride asjakohased sätted või võtta arvesse avalikult kättesaadavat teavet, näiteks õigusnorme, millega keelatakse varipankade teenindamine.
86. Direktiivi (EL) 2015/849 artiklis 19 nõutakse, et kolmanda riigi respondentasutusega loodud piiriülese korrespondentsuhte korral peab korrespondent lisaks direktiivi (EL) 2015/849 artiklis 13 sätestatud hoolsusmeetmetele rakendama kliendi suhtes täiendavaid tugevdatud hoolsusmeetmeid.
87. Direktiivis (EL) 2015/849 ei ole nõuet, et korrespondendid peaksid rakendama hoolsusmeetmeid respondendi üksikklientide suhtes.
88. Korrespondendid peaksid meeles pidama, et rahvusvaheliste organisatsioonide esitatavad küsimustikud kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete kohta ei ole tavaliselt loodud selleks, et aidata korrespondentidel täita direktiivist (EL) 2015/849 tulenevaid kohustusi. Kui korrespondent kaalub küsimustike kasutamist, peaks ta hindama, kas sellest piisab, et korrespondent saaks täita direktiivist (EL) 2015/849 tulenevaid kohustusi, ning võtma vajaduse korral lisameetmeid.

EMP-välistes riikides asuvad respondendid

89. Direktiivi (EL) 2015/849 artiklis 19 nõutakse, et kui respondent asub kolmandas riigis, peab korrespondent lisaks direktiivi (EL) 2015/849 artiklis 13 sätestatud hoolsusmeetmetele rakendama kliendi suhtes teatavaid tugevdatud hoolsusmeetmeid.
90. Korrespondendid peavad rakendama kõiki neid tugevdatuid hoolsusmeetmeid EMP-välistes riikides asuvate respondentide suhtes, kuid võivad kohandada nende meetmete ulatust lähtuvalt riskitundlikkusest. Näiteks kui korrespondent on asjakohaste uuringute alusel

²⁰ Direktiivi (EL) 2015/849 artikli 3 punkt 17.

veendunud, et respondent asub kolmandas riigis, kus on tõhus rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kord, mille vastavust neile nõuetele tulemuslikult seiratakse, ning ei ole põhjust kahelda, et respondendi rahapesuvastased poliitika ja protseduurid on ebapiisavad või on hiljuti tunnistatud ebapiisavaks, siis on võimalik, et respondendi rahapesuvastaseid kontrollimeetmeid ei tule hinnata üksikasjalikult.

91. Korrespondendid peaksid alati piisavalt dokumenteerima kliendi suhtes rakendatavad hoolsusmeetmed ja tugevdatud hoolsusmeetmed ja otsustamisprotsessid.

92. Direktiivi (EL) 2015/849 artiklis 19 nõutakse, et korrespondendid võtaksid riskitundlikke meetmeid, et:

- koguda piisavat teavet respondentasutuse kohta, et mõista täielikult respondendi tegevuse olemust, et teha kindlaks, millisel määral tekitab respondendi tegevus korrespondendile suurema rahapesu riski. See peaks hõlmama meetmeid, mis aitavad mõista respondendi kliendibaasi olemust ja hinnata selle riski ning tegevusi, mida respondent teeb korrespondentkontolt;
- teha avalikkusele kättesaadava teabe põhjal kindlaks asutuse maine ja järelevalve kvaliteet. See tähendab, et korrespondent peaks hindama, millisel määral võib korrespondent tugineda asjaolule, et respondendi rahapesuvastaste kohustuste täitmise üle teostatakse asjakohast järelevalvet. Korrespondentidel võivad aidata seda tuvastada mitu avalikult kättesaadavat ressursi, näiteks FATFi või FSAPi hindamised, kus on tõhusat järelevalvet käsitavad jaotised;
- hinnata respondentasutuste rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kontrollimeetmeid. See tähendab, et korrespondent peaks hindama kvalitatiivselt respondendi rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kontrolliraamistikku, mitte ainult hankima koopia respondendi rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise poliitikast ja protseduuridest. Kõnealune hinnang tuleks nõuetekohaselt dokumenteerida. Kooskõlas riskipõhise lähenemisviisiga peaks korrespondent kaaluma kohapealseid külastusi ja/või pistelist kontrolli, kui risk on eriti suur ja eelkõige kui korrespondentpanganduse tehingute maht on märkimisväärne, veendumaks, et respondendi rahapesuvastaseid poliitikat ja protseduure rakendatakse tulemuslikult;
- saada enne uue korrespondentsuhte loomist direktiivi (EL) 2015/849 artikli 3 punktis 12 määratletud kõrgema juhtkonna heakskiidu. Heakskiitev kõrgem juht ei tohiks olla ärisuhet spondeeriv ametnik ning mida suurem on ärisuhtega seotud risk, seda kõrgema astme juht peaks andma heakskiidu. Korrespondendid peaksid hoidma kõrgemat juhtkonda kursis suure riskiga korrespondentpangandussuhete ja meetmetega, mida korrespondent võtab selle riski tõhusaks juhtimiseks;
- dokumenteerida iga asutuse kohustused. See võib kuuluda korrespondendi standardtingimuste alla, kuid korrespondendid peaksid kirjalikult sätestama, kuidas ja kes saab korrespondentpangandusteenust kasutada (näiteks kas seda võivad kasutada teised pangad tänu oma suhetele respondendiga), ning millised on respondendi rahapesu ja

terrorismi rahastamise tõkestamise kohustused. Kui suhtega seotud risk on suur, peaks korrespondent veenduma, kas respondent täidab lepingust tulenevaid kohustusi, näiteks tehingute järelseire kaudu;

- veenduda seoses laiendatud kasutusõigusega kontode ja nn pesastatud kontodega (*nested accounts*), et respondentist krediidi- või finantseerimisasutus on kontrollinud korrespondendi kontodele otsest juurdepääsu omava kliendi isikusamasust ja rakendanud tema suhtes järjepidevalt hoolsusmeetmeid, ning veenduda, et respondent suudab taotluse korral esitada korrespondentasutusele kliendi suhtes rakendatavaid hoolsusmeetmeid käsitlevad asjakohased andmed. Korrespondendid peaksid saama respondentilt kinnituse, et taotluse korral on võimalik esitada asjakohased andmed.

EMP riikides asuvad respondendid

93. Kui respondent asub EMP riigis, siis ei kohaldata direktiivi (EL) 2015/849 artiklit 19. Siiski on korrespondendil kohustus rakendada kliendi suhtes riskitundlikke hoolsusmeetmeid vastavalt direktiivi (EL) 2015/849 artiklile 13.
94. Kui EMP liikmesriigis asuva respondentiga seotud risk on suurenenud, peab korrespondent rakendama tema suhtes tugevdatud hoolsusmeetmeid kooskõlas direktiivi (EL) 2015/849 artikliga 18. Sellisel juhul peaks korrespondent kaaluma vähemalt mõne direktiivi (EL) 2015/849 artiklis 19, eelkõige selle punktides a ja b kirjeldatud tugevdatud hoolsusmeetme rakendamist.

2. peatükk. Jaepankadele kehtivad valdkondlikud suunised

95. Käesolevates suunistes tähendab jaepangandus pangandusteenuste osutamist füüsilistele isikutele ning väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele. Jaepangandustoodete ja -teenuste hulka kuuluvad arvelduskontod, hüpoteeklaenud, säästukontod, tarbimislaenud, tähtajalised laenud ning krediidiinid.
96. Pakutavate toodete ja teenuste olemuse, suhteliselt lihtsa juurdepääsu ning sageli suuremahuliste tehingute ja ärisuhete tõttu kasutatakse jaepangandust pahatihti terrorismi rahastamisel ja rahapesuprotsesside kõigis etappides. Samas võib jaepangandusega seotud ärisuhete ja tehingute maht teha individuaalsete ärisuhetega seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise riski tuvastamise ning kahtlaste tehingute avastamise eriti keeruliseks.
97. Lisaks käesolevate suuniste II jaotises esitatud riskiteguritele ja meetmetele peaksid pangad kaaluma allpool esitatud riskitegureid ja meetmeid.

Riskitegurid

Toodete, teenuste ja tehingutega seotud riskitegurid

98. Alljärgnevad tegurid võivad riski suurendada.
 - Toote omadused soodustavad anonüümsust.
 - Toode võimaldab makseid kolmandatelt isikutelt, kes ei ole tootega seotud ega eelnevalt tuvastatud, kuigi selliseid makseid ei eeldata, näiteks hüpoteek- ja muude laenude korral.
 - Tootega seoses ei kehti piirangud käibele, piiriülestele tehingutele ega sarnastele toote omadustele.
 - Uute toodete ja uute äritavade, sealhulgas uute turustusmehhanismide ning uute või arenevate tehnoloogiate kasutamine seoses nii uute kui ka olemasolevate toodetega, kuigi neist puudub selge arusaam.
 - Laenud (sealhulgas hüpoteeklaenud), mille tagatis on vara, mis asub muus jurisdiktsioonis, eelkõige riigis, kus on raske kindlaks teha, kas kliendil on seaduslik õigus tagatisele või kus laenu tagavate poolte isikusamasust on raske kontrollida.
 - Tehingute ebatavaliselt suur maht või suur väärtus.
 99. Alljärgnevad tegurid võivad riski vähendada.
 - Toote funktsioonid on piiratud, näiteks järgmised tooted:
 - i. tähtajaline säästutoode, millel on madal säästulävend;
- toode, mille hüvesid ei saa realiseerida kolmanda isiku kasuks;
- toode, mille hüvesid saab realiseerida ainult pikas perspektiivis või konkreetsel eesmärgil, näiteks pension või vara soetamine;
- väikese väärtusega laen, sealhulgas laen, mis sõltub konkreetse tarbekauba või -teenuse ostust, või

väikese väärtusega toode, sealhulgas liising, mille korral vara juriidilist ja reaalselt omandiõigust ei kanta kliendile üldse üle või ei kanta üle enne, kui lepinguline suhe on lõpetatud.

- Toode on ette nähtud ainult teatava kategooria klientidele, näiteks pensionäridele, lapsevanematele (nende laste nimel) või alaealistele kuni nende täisealiseks saamiseni.
- Tehinguid tuleb teha kliendi nimeliselt kontolt krediidi- või finantseerimisasutuses, mille suhtes kohaldatakse rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise nõudeid, mis ei ole leebemad kui direktiivi (EL) 2015/849 vastavad nõuded.
- Enammaksete võimalus puudub.

Kliendi isikuga seotud riskitegurid

100. Alljärgnevad tegurid võivad riski suurendada.

- Kliendi olemus, näiteks:

- i. klient on sularahapõhine ettevõtte;

klient on ettevõtte, mida seostatakse suurema rahapesu riski tasemega, näiteks teatavad rahasiirete teostajad ja hasartmänguettevõtjad;

klient on ettevõtte, mida seostatakse suurema korruptsiooniriskiga, näiteks kaevandustööstuses või relvakaubanduses tegutsev ettevõtte;

klient on mittetulundusühendus, mis toetab jurisdiktsioone, mis on seotud suurema terrorismi rahastamise riskiga;

klient on uus ettevõtte, millel puuduvad asjakohane äriprofiil või asjakohased tulemused;

klient ei ole riigi resident. Pangad peaksid arvestama, et direktiivi 2014/92/EL artikliga 16 antakse Euroopa Liidus seaduslikult elavatele klientidele õigus põhipangakontole, kuigi õigus avada põhimaksekonto ja seda kasutada kehtib ainult juhul, kui pangad järgivad rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kohustusi, ning see õigus ei vabasta panku kohustusest tuvastada rahapesu ja terrorismi rahastamise risk, sealhulgas risk, mida seostatakse kliendiga, kes ei ole panga asukohaliikmesriigi resident, ning kohustusest seda riski hinnata.²¹

Kliendi tegelikult kasu saavat omanikku ei ole võimalik hõlpsalt tuvastada, näiteks seetõttu, et kliendi omandistruktuur on ebatavaline, põhjendamatult keeruline või läbipaistmatu või kuna klient emiteerib esitajaaktsiad.

- Kliendi käitumine, näiteks:

- i. klient hoidub esitamast kliendi suhtes rakendatavaid hoolsusmeetmeid käsitlevat teavet või näib teadlikult vältivat näost-näkku kohtumist;

kliendi esitatud tõendid oma isiku kohta on selge põhjuseta ebastandardses vormis;

²¹ Vt Euroopa Pangandusjärelevalve (EBA) arvamus hoolsusmeetmete rakendamise kohta klientide suhtes, kes on suurema riskiga kolmandatest riikidest või territooriumidelt pärit varjupaigataotlejad: <http://www.eba.europa.eu/documents/10180/1359456/EBA-Op-2016-07+%28Opinion+on+Customer+Due+Diligence+on+Asylum+Seekers%29.pdf>

kliendi käitumine või tehingute maht ei ole kooskõlas tema kliendikategooria puhul eeldatava käitumise või tehingute mahuga või ei ole eelduspärane konto avamisel kliendi esitatud teabe põhjal;

kliendi käitumine on ebatavaline, näiteks klient kiirendab ootamatult ja mõistliku põhjendusega kokkulepitud maksegraafikut, tehes kas ühekordseid tagasimakseid või lõpetades lepingu varakult; hoiustab suure väärtusega pangatähti või nõuab nende väljamaksmist ilma selge põhjusega; muutub aktiivsemaks pärast vaiksemat perioodi või teeb tehinguid, millel ei näi olevat majanduslikku põhjust.

101. Järgmine tegur võib riski vähendada:

- tegu on kauaaegse kliendiga, kelle varasemad tehingud ei ole kahtlustäratavad ega problemaatilised ning soovitatav toode või teenus vastab kliendi riskiprofiilile.

Riiklikud või geograafilised riskitegurid²²

102. Alljärgnevad tegurid võivad riski suurendada.

- Kliendi rahalised vahendid tulenevad isiklikest või ärisidemetest jurisdiktsioonidega, mis on seotud suurema rahapesu ja terrorismi rahastamise riskiga.
- Makse saaja asub jurisdiktsioonis, mis on seotud suurema rahapesu ja terrorismi rahastamise riskiga. Äriühingud peaksid pöörama erilist tähelepanu jurisdiktsioonidele, mis teadaolevalt rahastavad või toetavad terroristlikku tegevust või kus teadaolevalt tegutsevad terroriakte sooritavad rühmitused, ning jurisdiktsioonidele, millele kohaldatakse finantssanktsioone, embargosid või terrorismiga, terrorismi rahastamisega või terrorismi levitamisega seotud meetmeid.

103. Järgmine tegur võib riski vähendada:

- tehinguga seotud riikides on kehtestatud rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kord, mis ei ole leebem kui direktiiviga (EL) 2015/849 nõutav kord, ning need riigid on seotud rahapesu eelkuritegude madala tasemega.

Turustuskanalitega seotud riskitegurid

104. Alljärgnevad tegurid võivad riski suurendada.

- Ärisuhted, mille puhul ei viibita samas kohas ja puuduvad asjakohased täiendavad kaitsemeetmed, näiteks e-allkirjad, määruse (EL) nr 910/2014 kohaselt väljastatud e-identimise sertifikaadid ja näosarnasuspettuse kontroll.
- Tuginemine kolmanda isiku hoolsusmeetmetele olukordades, kus pangal puudub pikaajaline suhe selle kolmanda isikuga.
- Uued katsetamata turustuskanalid.

²² Vt ka II jaotis.

105. Järgmine tegur võib riski vähendada:

- toode on kättesaadav ainult klientidele, kes vastavad teatavatele kõlblikuskriteeriumidele, mille on kehtestanud riiklikud ametiasutused, näiteks riiklike toetuste saajad või teatavad säästutooted, mis on ette nähtud konkreetses liikmesriigis registreeritud lastele.

Meetmed

106. Kui pangad kasutavad konkreetsete ärisuhete või juhutehingutega seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise riski ja kahtlaste tehingute tuvastamiseks automaatseid süsteeme, peaksid nad tagama, et need süsteemid on eesmärgipärased ja vastavad II jaotises sätestatud kriteeriumidele. Automaatsete IT-süsteemide kasutamine ei tohiks kuidagi asendada töötajate valvsust.

Kliendi suhtes rakendatavad tugevdatud hoolsusmeetmed

107. Kui ärisuhte või juhutehinguga seotud risk on suurenenud, peavad pangad rakendama kliendi suhtes tugevdatud hoolsusmeetmeid.²³ Nende hulka kuuluvad järgmised meetmed:

- kliendi ja tegelikult kasu saava omaniku isikusamasuse kontroll enam kui ühe usaldusväärse ja sõltumatu allika põhjal;
- teiste selliste aktsionäride isikusamasuse tuvastamine ja kontroll, kes ei ole kliendi tegelikult kasu saavad omanikud, või muude selliste füüsiliste isikute isikusamasuse tuvastamine ja kontroll, kellel on volitus kasutada kontot või anda korraldusi seoses rahaliste vahendite või väärtpaperite ülekandmisega;
- lisateabe hankimine kliendi ja ärisuhte olemuse ja eesmärgi kohta, et luua kliendist terviklikum profiil, näiteks otsides teavet avalikest allikatest või negatiivsest meediakajastustest või tellides kolmandalt isikult uuriva aruande. Näited pankade otsitavast teabest:

- i. kliendi äri või töö olemus;

kliendi vara allikas ja ärisuhtes kasutatavate rahaliste vahendite allikas, et veenduda mõistlikkuse piires nende seaduslikkuses;

teingu eesmärk, sealhulgas vajaduse korral kliendi rahaliste vahendite sihtkoht;

teave kliendi võimalikest sidemetest teiste jurisdiktsioonidega (peakorter, tööruumid, filiaalid jms) ja isikutest, kes võivad mõjutada kliendi tegevust, või

kui klient asub teises riigis, siis põhjus, miks ta soovib kasutada jaepangandusteenuseid väljaspool oma koduriigi jurisdiktsiooni;

- tehingute seire sageduse suurendamine;

²³ Direktiivi (EL) 2015/849 artikkel 18;

- hangitud teabe sagedam läbivaatamine ja vajaduse korral ajakohastamine ja dokumenteerimine. Kui ärisuhtega seotud risk on iseäranis suur, peaksid pangad ärisuhte üle vaatama üks kord aastas.

Kliendi suhtes rakendatavad lihtsustatud hoolsusmeetmed

108. Väikese riskiga olukordades ja riiklike õigusaktidega lubatud ulatuses võivad pangad rakendada klientide suhtes lihtsustatud hoolsusmeetmeid, mis võivad hõlmata järgmist:

- kui kliendi suhtes kohaldatakse seadusest tulenevat litsentsimis- ja regulatiivkorda, isikusamasuse kontrollimine tõendite põhjal, mis näitavad, et kliendi suhtes kohaldatakse kõnealust korda, näiteks tehes otsingu reguleeriva asutuse avalikus registris;
- kliendi ja asjakohasel juhul tegelikult kasu saava omaniku isikusamasuse kontrollimine ärisuhte loomise ajal vastavalt direktiivi (EL) 2015/849 artikli 14 lõikele 2;
- eeldamine, et EMP riigi reguleeritud krediidi- või finantseerimisasutuses kliendi nimel olevalt kontolt või ühiskontolt tehtud makse vastab direktiivi (EL) 2015/849 artikli 13 lõike 1 punktides a ja b sätestatud nõuetele;
- nõustumine alternatiivsete isikutuvastusviisidega, mis vastavad direktiivi (EL) 2015/849 artikli 13 lõike 1 punktis a sätestatud sõltumatu ja usaldusväärse allika kriteeriumile, näiteks valitsusasutuse või muu usaldusväärse riigiorgani kiri kliendile, kui on mõistlik põhjus, miks klient ei saa esitada tavalist isikutõendit, ja kahtlusteks ei ole alust;
- kliendi suhtes rakendatavaid hoolsusmeetmeid käsitleva teabe ajakohastamine ainult kindlate käivitavate sündmuste korral, näiteks kui klient soovib uut või suurema riskiga toodet või kui muutused kliendi käitumises või tehinguprofiilis viitavad sellele, et ärisuhtega seotud risk ei ole enam väike.

Ühiskonto

109. Kui panga klient avab ühiskonto, et hallata kliendi klientidele kuuluvaid rahalisi vahendeid, peaks pank rakendama täielikke hoolsusmeetmeid, sealhulgas kohtlema oma kliendi kliente ühiskontol hoitavate rahaliste vahendite tegelikult kasu saavate omanikena ning kontrollima nende isikusamasust.

110. Kui on märke, et ärisuhtega seotud risk on suur, peavad pangad rakendama klientide suhtes asjakohasel viisil tugevdatud hoolsusmeetmeid.²⁴

111. Kui ärisuhtega seotud risk on aga väike, võib pank riiklike õigusaktidega lubatud ulatuses ja vastavalt allpool sätestatud tingimustele rakendada lihtsustatud hoolsusmeetmeid, tingimusel, et:

- klient on äriühing, kellele kehtivad EMP riigi või rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise korrale vastavad kolmanda riigi rahapesu ja terrorismi rahastamise

²⁴ Direktiivi (EL) 2015/849 artikli 13 lõige 1 ja artikli 18 lõige 1.

tõkestamise kohustused, mis ei ole leebemad, kui direktiivis (EL) 2015/849 nõutavad kohustused, ning järgitakse tõhusalt, kuidas klient neid nõudeid täidab;

- klient ei ole äriühing, vaid muu kohustatud isik, kellele kehtivad EMP riigi rahapesu ja terrorismi rahastamise kohustused, ning järgitakse tõhusalt, kuidas klient neid nõudeid täidab;
- ärisuhtega seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise risk on väike, nagu nähtub lisaks muudele kaalutlustele panga hinnangust oma kliendi tegevusele, sellest, millist tüüpi kliente panga klient teenindab, ning jurisdiktsioonidest, millega klient oma tegevuses kokku puutub;
- pank on veendunud, et klient rakendab oma klientide ja klientide tegelikult kasu saavate omanike suhtes rangeid ja riskitundlikke hoolsusmeetmeid (pangal võib olla sobiv rakendada riskitundlikke meetmeid, et hinnata oma kliendi hoolsusmeetmete alaseid poliitikat ja protseduure, näiteks suheldes kliendiga otse), ning
- pank on võtnud riskitundlikke meetmeid, veendumaks, et klient esitab taotlusel viivitamata hoolsusmeetmeid käsitlevad teabe ja dokumendid oma klientide kohta, kes on ühiskontol hoitavate rahaliste vahendite tegelikult kasu saavad omanikud, näiteks lisades asjakohased sätted kliendiga sõlmitavasse lepingusse või testides kliendi suutlikkust esitada taotlusel hoolsusmeetmeid käsitlevat teavet.

112. Kui on täidetud ühiskontode suhtes lihtsustatud hoolsusmeetmete rakendamise tingimused, võivad lihtsustatud hoolsusmeetmed hõlmata järgmist:

- pank tuvastab kliendi, sealhulgas kliendi tegelikult kasu saavate omanike (kuid mitte kliendi klientide) isikusamasuse ja kontrollib seda;
- pank hindab ärisuhte eesmärki ja kavandatud olemust ning
- pank seirab ärisuhet järjepidevalt.

3. peatükk. E-raha väljastajatele kehtivad valdkondlikud suunised

113. Käesolevas peatükis esitatakse e-raha väljastajatele kehtivad suunised, mis on määratletud direktiivi 2009/110/EÜ artikli 2 punktis 3. E-rahaga seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise riski tase²⁵ sõltub peamiselt iga konkreetse e-raha toote omadustest ja sellest, millisel määral e-raha väljastajad kasutavad teisi isikuid, kes e-raha nende nimel turustavad ja tagasi võtavad.²⁶
114. Lisaks käesolevate suuniste II jaotises esitatud riskiteguritele ja meetmetele peaksid e-raha väljastavad äriühingud kaaluma allpool esitatud riskitegureid ja meetmeid. Selles kontekstis võivad asjakohased olla ka rahaülekannete teostajate suhtes kehtivad valdkondlikud suunised III jaotise 4. peatükis.

Riskitegurid

Toodetega seotud riskitegurid

115. E-raha väljastajad peaksid arvesse võtma rahapesu ja terrorismi rahastamise riskiga seoses

- künniseid;
- rahastamismeetodit ning
- kasutatavust ja muudetavust.

116. Alljärgnevad tegurid võivad riski suurendada.

- Künnised: toode võimaldab
 - i. suure või piiramatult väärtusega makseid, laadimist või tagastamist, sealhulgas sularaha väljavõtmist;

suure väärtusega makseid, laadimist või tagastamist, sealhulgas sularaha väljavõtmist;
suures või piiramatult koguses rahaliste vahendite hoiustamist e-raha tootel/kontol.

- Rahastamismeetod: toodet võib
 - i. laadida anonüümselt, näiteks sularaha, anonüümse e-raha või e-raha toodetega, mille suhtes kohaldatakse direktiivi (EL) 2015/849 artikli 12 kohast erandit;

rahastada tuvastamata kolmandatelt isikutelt saadud maksetega;
rahastada muude e-raha toodetega.

- Kasutatavus ja muudetavus: toode
 - i. võimaldab teha isikutevahelisi ülekandeid;

on aktsepteeritav maksevahend suure hulga kauplejate või müügikohtade jaoks;

²⁵ Direktiivi 2009/110/EÜ artikli 2 punkt 2.

²⁶ Direktiivi 2009/110/EÜ artikli 3 lõige 4.

on loodud konkreetselt selleks, et see oleks aktsepteeritav maksevahend kauplejate jaoks, kes tegelevad kaupade ja teenustega, mis on seotud suure finantskuritegude riskiga, näiteks interneti hasartmängud;

on kasutatav piiriülestes tehingutes või eri jurisdiktsioonides;

seda võivad kasutada muud isikud kui klient, näiteks teatavate partnerkaardi tootete korral (kuid mitte väikese väärtusega kinkekaardid);

võimaldab võtta välja suures väärtuses sularaha.

117. Alljärgnevad tegurid võivad riski vähendada.

- Künnised: toode

- i. seab maksetele, laadimisele või tagastamisele, sealhulgas sularaha väljavõtmisele väikesemahulised piirangud (kuigi äriühingud peaksid arvestama, et ainuüksi madalast künnisest ei pruugi piisata terrorismi rahastamise riski vähendamiseks);

piirab teatava perioodi jooksul tehtavate maksete, laadimise või tagastamise, sealhulgas sularaha väljavõtmise kordade arvu;

piirab rahaliste vahendite kogust, mida on võimalik korraga e-raha tootel/kontol hoiustada.

- Rahastamine: tootega seoses

- i. eeldatakse, et ostude või uuestilaadimise jaoks võetakse rahalised vahendid kliendi nimeliselt kontolt või ühiskontolt EMP krediidi- või finantseerimisasutuses ning et see asjaolu on kontrollitav;

- Kasutatavus ja muudetavus: toode

- i. ei võimalda või võimaldab väga piiratud koguses sularaha väljavõtmist;

on kasutatav ainult riigisiselt;

on aktsepteeritav ainult piiratud arvu kauplejate või müügikohtade jaoks, kelle tegevusega on e-raha väljastaja kursis;

on nii kavandatud, et piirata selle kasutamist kauplejate poolt, kes tegelevad suure finantskuritegude riskiga seostatavate kaupade ja teenustega;

on aktsepteeritav maksevahend väheste väikese riskiga teenuse- või tooteliikide jaoks.

Kliendi isikuga seotud riskitegurid

118. Alljärgnevad tegurid võivad riski suurendada.

- Klient ostab ühelt väljastajalt mitu e-raha toodet, laadib sageli toodet uuesti või võtab lühikese aja jooksul mitu korda välja sularaha ilma majandusliku põhjusega; kui turustaja (või turustajana tegutsev isik) on ise kohustatud isik, siis kehtib see ka e-raha toodetele, mis pärinevad eri väljastajatelt, kuid on ostetud samalt turustajalt.
- Kliendi tehingud on alati veidi väiksemad kui väärtus-/tehingupiirangud.
- Näib, et toodet kasutab mitu isikut, kelle isikusamasus ei ole väljastajale teada (näiteks kasutatakse toodet samal ajal mitmel IP-aadressil).

- Kliendi isiku tuvastamise andmeid, näiteks koduse aadressi, IP-aadressi või seotud kontode andmeid muudetakse sageli.
- Toodet ei kasutata sihipäraselt, näiteks kasutatakse seda välismaal, kuigi see on ette nähtud kasutamiseks ostukeskuse kinkekaardina.

119. Järgmine tegur võib riski vähendada:

- toode on kättesaadav ainult teatava kategooria klientidele, näiteks sotsiaaltoetuste saajatele või sellise ettevõtte töötajatele, mis väljastab toodet ettevõtluskulude katmiseks.

Turustuskanalitega seotud riskitegurid

120. Alljärgnevad tegurid võivad riski suurendada.

- Turustamine interneti kaudu või muul viisil, mis hõlmab kaugmüüki, ilma selliste piisavate kaitsemeetmeteta nagu e-allkirjad, määruse (EL) nr 910/2014 kriteeriumidele vastavad e-identimisdokumendid ja näosarnasuspettuse vastased meetmed.
- Turustamine vahendajate kaudu, kes ise ei ole kohustatud isikud direktiivi (EL) 2015/849 või asjakohasel juhul riiklike õigusaktide alusel, kui e-raha väljastaja:

- i. usaldab vahendajale e-raha väljastaja teatavate rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kohustuste täitmise ning

ei ole veendunud, et vahendaja on kehtestanud piisavad rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise süsteemid ja kontrollimeetmed.

- Teenuste killustatus, st e-raha teenuseid osutab mitu sõltumatut teenuseosutajat ilma nõuetekohase järelevalve ja koordineerimiseta.

Riiklikud või geograafilised riskitegurid²⁷

121. Alljärgnevad tegurid võivad riski suurendada.

- Makse saaja asub või toodet rahastatakse allikatest, mis asuvad suurema rahapesu ja terrorismi rahastamise riskiga jurisdiktsioonis. Äriühingud peaksid pöörama erilist tähelepanu jurisdiktsioonidele, mis teadaolevalt rahastavad või toetavad terroristlikku tegevust või kus teadaolevalt tegutsevad terroriakte sooritavad rühmitused, ning jurisdiktsioonidele, millele kohaldatakse finantssanktsioone, embargosid või terrorismiga, terrorismi rahastamisega või terrorismi levitamisega seotud meetmeid.

²⁷ Vt II jaotise punktid 22–27.

Meetmed

122. Kooskõlas direktiivi (EL) 2015/849 artikliga 12 võidakse teatavad e-raha tooted riiklike õigusaktidega vabastada kliendi ja tegelikult kasu saava omaniku isikusamasuse tuvastamisest ja kontrollimisest ning ärisuhte olemuse ja eesmärgi hindamisest.
123. Äriühingud peaksid teadmiseks võtma, et direktiivi (EL) 2015/849 artikli 12 kohane erand ei laiene tehingute ja ärisuhte järjepideva seire kohustusele; samuti ei vabasta see äriühinguid kohustusest avastada kahtlasi tehinguid ja nendest teatada. See tähendab, et äriühingud peaksid tagama, et nende klientide või toote sihtrühmaks oleva klienditüübi kohta hangitud teave on piisav, et seirata ärisuhet järjepidevalt ja mõttekalt.
124. Näited seiresüsteemidest, mida äriühingud peaksid kasutama:
- tehinguseiresüsteemid, millega avastatakse kõrvalekaldeid või kahtlaseid käitumismustreid, sealhulgas toote ootamatu kasutamine viisil, milleks see ei ole kavandatud. Äriühingutel võivad blokeerida toote kasutamist kas manuaalselt või süsteemikiibi kontrollisüsteemi abil, kuni on selge, et kahtlusteks ei ole alust;
 - süsteemid, mis aitavad avastada lahknevused esitatud ja tuvastatud teabe vahel, näiteks päritoluriigi kohta esitatud teabe ja elektrooniliselt tuvastatud IP-aadressi vahel;
 - süsteemid, mis aitavad võrrelda esitatud andmeid teiste ärisuhteid käsitlevate andmetega ja suudavad tuvastada selliseid järjepidevusi nagu sama rahastamisvahend või samad kontaktandmed;
 - süsteemid, mis aitavad tuvastada, kas toodet kasutatakse seoses kauplejatega, kes tegelevad suure finantskuritegude riskiga seostatavate kaupade ja teenustega.

Kliendi suhtes rakendatavad tugevdatud hoolsusmeetmed

125. Näited tugevdatud hoolsusmeetmetest, mida äriühingud peaksid kliendi suhtes rakendama suure riskiga olukorras:
- kliendi tuvastamise käigus tema kohta lisateabe hankimine, näiteks rahaliste vahendite allika kohta;
 - paljudest erinevatest usaldusväärsetest ja sõltumatutest allikatest pärit täiendavate kontrollimeetmete rakendamine (näiteks veebiandmebaasidest kontrollimine), et kontrollida kliendi või tegelikult kasu saava omaniku isikusamasust;
 - lisateabe hankimine ärisuhte kavandatud olemuse kohta, näiteks küsides klientidelt nende tegevuse või jurisdiktsioonide kohta, kuhu nad kavatsevad e-raha üle kanda;
 - kaupleja/makse saaja kohta teabe hankimine, eelkõige kui e-raha väljastajal on alust kahtlustada, et tema tooteid kasutatakse ebaseaduslike või vanusepiiranguga kaupade ostmiseks;

- identiteedipettuse kontrollimeetmete kohaldamine, tagamaks, et klient on see, kes ta väidab end olevat;
- tugevdatud seire rakendamine kliendisuhte ja üksiktehingute suhtes;
- rahaliste vahendite allika ja/või sihtkoha kindlakstegemine.

Kliendi suhtes rakendatavad lihtsustatud hoolsusmeetmed

126. Riiklike õigusaktidega lubatud ulatuses võivad äriühingud kaaluda lihtsustatud hoolsusmeetmete rakendamist selliste väikese riskiga e-raha toodetele, millele ei kohaldu direktiivi (EL) 2015/849 artikliga 12 ette nähtud erand.

127. Näited lihtsustatud hoolsusmeetmetest, mida äriühingud võivad rakendada väikese riskiga olukorras riiklike õigusaktidega lubatud ulatuses:

- kliendi või tegelikult kasu saava omaniku isikusamasuse kontrollimise edasilükkamine teatavale hilisemale kuupäevale pärast ärisuhte loomist või kuni teatav (madal) rahaline künnis on ületatud (olenevalt sellest, kumb saabub varem). Rahaline künnis ei tohiks ületada 250 eurot, kui toode ei ole uuesti laaditav või seda võib kasutada teistes jurisdiktsioonides või piiriülesteks tehinguteks, või 500 eurot, kui see on lubatud riiklike õigusaktidega (sellisel juhul võib toodet kasutada ainult riigisiselt);
- kliendi isikusamasuse kontroll makse põhjal, mis on tehtud EMP reguleeritavas krediidi- või finantseerimisasutuses kliendi nimel olevalt kontolt või ühiskontolt, mille üle kliendil on tõendatav kontroll;
- isikusamasuse kontroll väiksema arvu allikate põhjal;
- isikusamasuse kontroll vähem usaldusväärsete allikate põhjal;
- isikusamasuse kontrollimise alternatiivsete meetodite kasutamine;
- ärisuhte olemuse ja kavandatud eesmärgi eeldamine, kui see on ilmselge, näiteks teatavad kinkekaardid, mis ei kuulu suletud süsteemi / suletud võrgustiku erandi alla;
- seire intensiivsuse vähendamine, kui teatavat rahalist künnist ei ole ületatud. Et järjepidev seire on tähtis vahend kliendisuhte käigus kliendiga seotud riskitegurite kohta teabe saamisel (vt eespool), tuleks nii üksiktehingute kui ka 12 kuu jooksul üksteisega seotud olevate tehingute künnis seada tasemele, millel on äriühingu hinnangul väike terrorismi rahastamise ja rahapesuga seotud risk.

4. peatükk. Rahasiirete teostajatele kehtivad valdkondlikud suunised

128. Rahasiirete teostajad on makseasutused, millel on direktiiviga 2007/64/EÜ kooskõlas volitus osutada ELis makseteenuseid. Selles sektoris on palju erinevaid ettevõtteid, alustades üksikutest ettevõtjatest ja lõpetades keerukates teenuseahelates osalejatega.
129. Paljud rahasiirete teostajad kasutavad agente, kes osutavad makseteenuseid nende nimel. Sageli osutavad agendid makseteenuseid oma põhitegevuse kõrval ning nad ei pruugi ise olla kehtivate rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamist käsitlevate õigusaktide alusel kohustatud isikud. Sellest tulenevalt võib ka nende rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamist käsitlev oskusteave olla piiratud.
130. Osutatavad teenused võivad tekitada rahasiirete teostajatele rahapesu ja terrorismi rahastamise riski tehingute lihtsuse ja kiiruse, nende üleilmse ulatuse ja teenuste sageli sularahapõhise olemuse tõttu. Pealegi tähendab selliste makseteenuste olemus seda, et rahasiirete teostajad täidavad sageli juhutehinguid, mitte ei loo oma klientidega ärisuhet, mistõttu nende teadmised kliendiga seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise riskist võivad olla piiratud.
131. Lisaks käesolevate suuniste II jaotises esitatud riskiteguritele ja meetmetele peaksid rahasiirete teostajad kaaluma allpool esitatud riskitegureid ja meetmeid.

Riskitegurid

Toodete, teenuste ja tehingutega seotud riskitegurid

132. Alljärgnevad tegurid võivad riski suurendada:

- toode võimaldab teha suure või piiramatult väärtusega tehinguid;
- tootel või teenusel on üleilmne ulatus;
- tehing on sularahapõhine või seda rahastatakse anonüümse e-rahaga, sealhulgas e-rahaga, mille suhtes kehtib direktiivi (EL) 2015/849 artikli 12 kohane erand;
- ülekanded tehakse ühe või eri riikides asuva mitme maksja kontolt kohalikule makse saajale.

133. Järgmine tegur võib riski vähendada:

- tehingus kasutatavad rahalised vahendid võetakse EMP krediidi- või finantseerimisasutuses maksja nimeliselt kontolt.

Kliendi isikuga seotud riskitegurid

134. Alljärgnevad tegurid võivad riski suurendada.

- Kliendi tegevus:

- i. klient omab või juhib ettevõtet, mis tegeleb suurte rahasummadega;

kliendi ettevõttel on keeruline omandistruktuur.

- Kliendi käitumine:

- i. kliendi vajadusi võib olla parem teenindada mujal, näiteks seetõttu, et rahasiirde teostaja ja klient või kliendi ettevõtte ei asu samas piirkonnas;

klient näib tegutsevat kellegi teise heaks, näiteks keegi teine valvab kliendi üle või ootab väljaspool tehingukohta või klient loeb juhiseid märkmelt;

kliendi käitumine ei näi olevat majanduslikult mõttekas, näiteks nõustub klient küsimusteta väikese vahetuskursiga või suurte tasudega, soovib tehingut teha valuutas, mis ei ole seaduslik

maksevahend või mida ei kasutata tavaliselt jurisdiktsioonis, kus asub klient ja/või tema makse saaja, või soovib või pakub suuri summasid kas odavas või kallis valuutas;

kliendi tehingud jäävad alati pisut allapoole kohaldatavat künnist, sealhulgas juhutehingute puhul rakendatavate hoolsusmeetmete künnist, millele on viidatud direktiivi (EL) 2015/849 artikli 11

punktis b, ning 1000 euro künnist, mis on sätestatud määruse (EL) 2015/847 artikli 5 lõikes 2.28

Äriühingud peaksid teadmiseks võtma, et määruse (EL) 2015/847 artikli 5 lõikes 2 mainitud künnist kohaldatakse ainult tehingutele, mida ei rahastata sularahaga või anonüümse e-rahaga;

klient kasutab teenust ebatavaliselt, näiteks saadab raha enda kontole või saadab raha edasi kohe pärast selle saamist;

klient näib teadvat makse saaja kohta väga vähe või ei taha esitada makse saaja kohta teavet;

äriühingu mitu klienti kannavad rahalisi vahendeid üle samale makse saajale või neil on sama isikusamasuse tuvastamise teave, näiteks aadress või telefoninumber;

sissetuleva tehinguga ei esitata maksja või makse saaja kohta nõutavat teavet;

saadetud või saadud summa ei vasta kliendi käibe (kui see on teada).

135. Alljärgnevad tegurid võivad riski vähendada.

- Tegu on äriühingu pikaajalise kliendiga, kelle käitumine ei ole varem kahtlusi tekitanud, ning puuduvad märgid rahapesu ja terrorismi rahastamise riski võimalikust suurenemisest.

- Ülekantud summa on väike. Siiski peaksid äriühingud teadmiseks võtma, et väikesed summad iseenesest ei tähenda, et terrorismi rahastamise riski võiks välistada.

Turustuskanalitega seotud riskitegurid

136. Alljärgnevad tegurid võivad riski suurendada.

²⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2015. aasta määrus (EL) 2015/847, mis käsitleb rahaülekannetes edastatavat teavet ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1781/2006 (EMP kohaldatav tekst).

- Rahastamisvahendile ei ole seatud piiranguid, näiteks sularaha või e-raha toodetega tehtavad maksed, millele kehtib direktiivi (EL) 2015/849 artikli 12 kohane erand, elektroonilised ülekanded või tšekid.
- Kasutatav turustuskanal annab teatava anonüümsuse.
- Teenust osutatakse täielikult interneti kaudu ilma piisavate kaitsemeetmeteta.
- Rahasiirdeteenust osutatakse agentide kaudu:

i. kes esindavad enam kui üht klienti;

kellel on teiste sarnastes asukohtades tegutsevate agentidega võrreldes ebatavalised käibemustrid, näiteks ebatavaliselt suured või väikesed tehingud, ebatavaliselt suured sularahatehingud või suur hulk tehinguid, mis jäävad pisut allapoole kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete künnist, või kes töötavad väljaspool tavalisi töötunde;

kes töötavad palju suurema rahapesu ja terrorismi rahastamise riskiga seotud jurisdiktsioonide maksjate või makse saajatega;

kes ei näi olevat kursis kontserniülese rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise poliitika kohaldamisega või näib kohaldavat seda poliitikat ebajärjepidevalt või

kes ei kuulu finantssektoris kelle põhitegevus on muu ettevõtlus.

- Rahasiirdeteenust osutatakse eri jurisdiktsioonide agentide suurte võrgustike kaudu.
- Rahasiirdeteenust osutatakse ülemäära keeruka makseahela kaudu, näiteks suure hulga vahendajatega, kes tegutsevad erinevates jurisdiktsioonides, või on võimalik kasutada (ametlikke ja mitteametlikke) arveldussüsteeme, mida ei saa jälgida.

137. Alljärgnevad tegurid võivad riski vähendada.

- Agendid ise on reguleeritavad finantseerimisasutused.
- Teenust võib rahastada ainult ülekannetega, mis tehakse kliendi nimeliselt kontolt EMP krediidi- või finantseerimisasutuses või kontolt, mille üle kliendil on tõendatav kontroll.

Riiklikud või geograafilised riskitegurid

138. Alljärgnevad tegurid võivad riski suurendada.

- Maksja või makse saaja asub jurisdiktsioonis, mis on seotud suurema rahapesu ja terrorismi rahastamise riskiga.
- Makse saaja on resident jurisdiktsioonis, kus ei ole ametlikku pangandussektorit või see on vähem arenenud, mis tähendab, et makse tegemisel võib kasutada mitteametlikke rahasiirdeteenuseid, nagu *hawala*.

Meetmed

139. Et paljude rahasiirete teostajate tegevus põhineb peamiselt tehingutel, peaksid äriühingud kaaluma, milliseid seiresüsteeme ja kontrollimeetmeid kehtestada, et tagada rahapesu ja

terrorismi rahastamise katsete avastamine isegi siis, kui kliendi hoolsusmeetmeid käsitlevat teavet on vähe või see puudub, sest ärisuht ei ole loodud.

140. Igall juhul peaksid äriühingud kasutusele võtma:

- süsteemid seotud tehingute avastamiseks;
- süsteemid, mis aitavad tuvastada, kas erinevate klientide maksete saaja on üks ja sama;
- süsteemid, mis aitavad võimalikul määral kindlaks teha rahaliste vahendite allika ja sihtkoha;
- süsteemid, mis võimaldavad täielikult jälgida nii tehinguid kui ka makseahelas osalejate arvu, ning
- süsteemid, mis aitavad tagada, et makseahelas võivad sekkuda ainult need, kellel on nõuetekohane volitus osutada rahasiirdeteenuseid.

141. Kui juhutehingu või ärisuhtega seotud risk on suurem, peaksid äriühingud rakendama klientide suhtes tugevdatud hoolsusmeetmeid kooskõlas II jaotisega, sealhulgas vajaduse korral seirama tehinguid (näiteks suurendama sagedust või alandama künnist). Seevastu kui juhutehingu või ärisuhtega seotud risk on väike, võivad äriühingud rakendada klientide suhtes lihtsustatud hoolsusmeetmeid kooskõlas II jaotisega, kuivõrd riiklikud õigusaktid seda võimaldavad.

Agentide kasutamine

142. Makseteenuste osutamiseks agente kasutavad rahasiirete teostajad peaksid teadma, kes on nende agendid.²⁹ Selleks peaksid rahasiirete teostajad kehtestama asjakohased ja riskitundlikud poliitika ja protseduurid ning neid alal hoidma, et vähendada riski, et nende agendid võiksid tegeleda rahapesu ja terrorismi rahastamisega või neid võidakse selleks kasutada, muu hulgas järgmistel viisidel:

- kui agent on juriidiline isik, siis tuvastades agendi omaniku või isiku, kelle kontrollile agent allub, veendumaks, et rahapesu ja terrorismi rahastamise risk, mis rahasiirete teostajale tekib agendi kasutamise läbi, ei ole suurenenud;
- hankides kooskõlas direktiivi (EL) 2015/2366 artikli 19 lõike 1 punkti c nõuetega tõendeid, et agendi juhtimise eest vastutavad direktorid ja muud isikud on nõuetele vastavad ja asjakohased isikud, sealhulgas võttes arvesse nende ausust, erialast kohusetunnet ja mainet. Kõik rahasiirete teostaja päringud peaksid vastama agendi osutatavatele makseteenustele omase rahapesu ja terrorismi rahastamise riski olemusele, keerukusele ja ulatusele ning võiksid põhineda rahasiirete teostaja hoolsusmeetmetega seotud protseduuridel;

²⁹ Direktiivi (EL) 2366/2015 artikkel 19.

- võttes mõistlikke meetmeid, veendumaks, et agendi rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise sisekontrollimeetmed on asjakohased ja jäävad selleks terve esindussuhte kestel, näiteks seirates valimit agendi tehinguid või vaadates kohapeal üle agendi kontrollimeetmed. Kui agendi rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise sisekontrollimeetmed erinevad rahasiirete teostaja meetmetest, näiteks seetõttu, et agent esindab enam kui üht klienti, või agent on rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamist käsitlevate kohaldatavate õigusaktide alusel ise kohustatud isik, peaks rahasiirete teostaja ise hindama ja juhtima riski, et need erinevused võivad mõjutada tema enda ja agendi vastavust rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise nõuetele;
- koolitades agente rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise valdkonnas, et agendid tunneksid piisavalt asjakohaseid rahapesu ja terrorismi rahastamise riske ning teaksid, millist rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kontrollimeetmete kvaliteeti rahasiirete teostaja neilt ootab.

5. peatükk. Varahaldusele kehtivad valdkondlikud suunised

143. Varahaldus on pangandusteenuste ja muude finantsteenuste osutamine varakatele eraisikutele ja nende peredele või ettevõtjatele. Seda nimetatakse ka privaatpanganduseks. Varahaldusettevõtete kliente teenindavad kliendisuhet haldavad töötajad, kes osutavad kliendi jaoks kohandatud teenuseid, mis hõlmavad näiteks pangandust (jooksevkontod, hüpoteeklaenud, välisvaluuta), investeringute juhtimist ja nõustamist, usaldusteenuseid, pangahoidla teenuseid, kindlustust, perekonnapanga teenuseid, maksuplaneerimist ja varade paigutamist ning seonduvaid teenuseid, sealhulgas õigusabi.
144. Paljud tavaliselt varahaldusega seostatavad omadused, nagu jõukad ja mõjuvõimsad kliendid, väga suure väärtusega tehingud ja portfellid, keerukad tooted ja teenused, sealhulgas kohandatud investeerimistooted, ning konfidentsiaalsuse ja diskreetsuse eeldamine on märgid suuremast rahapesu riskist kui jaepanganduses tavaliselt. Varahaldusega tegelevate äriühingute teenuseid võivad eriti kergesti ära kasutada kliendid, kes soovivad varjata oma rahaliste vahendite päritolu või näiteks hoiduda oma koduriigi jurisdiktsioonis maksudest kõrvale.
145. Lisaks käesolevate suuniste II jaotises esitatud riskiteguritele ja meetmetele peaksid selle sektori äriühingud kaaluma allpool esitatud riskitegureid ja meetmeid. Selles kontekstis võivad asjakohased olla ka III jaotise 2, 7. ja 9. peatükis esitatud valdkondlikud suunised.

Riskitegurid

Toodete, teenuste ja tehingutega seotud riskitegurid

146. Alljärgnevad tegurid võivad riski suurendada:

- kliendid, kes küsivad suuri rahasummasid või muid füüsilisi väärtuskandjaid, näiteks väärismetalle;
- väga suure väärtusega tehingud;
- finantskord, mis hõlmab jurisdiktsioone, mis on seotud suurema rahapesu ja terrorismi rahastamise riskiga (äriühingud peaksid pöörama erilist tähelepanu riikidele, kus valitseb pangasaladuse kultuur või mis ei järgi rahvusvahelisi maksustamise läbipaistvuse standardeid);³⁰
- laenud (sealhulgas hüpoteeklaenud), mille tagatis on vara, mis asub muus jurisdiktsioonis, eelkõige riigis, kus on raske kindlaks teha, kas kliendil on seaduslik õigus tagatisele või kus laenu tagavate poolte isikusamasust on raske kontrollida;
- keerukate äristruktuuride, nagu usaldusfondide ja erasektori investeerimisvahendite kasutamine, eelkõige juhul, kui tegelikult kasu saava omaniku isik ei pruugi olla teada;

³⁰ Vt ka II jaotise punkt 26.

- tegevus leiab aset mitmes riigis, eelkõige juhul, kui see hõlmab mitut finantsteenuste osutajat;
- piiriülene kord, mille puhul vara hoiustatakse või hallatakse teises finantseerimisasutuses, mis kuulub või ei kuulu samasse finantskontserni, eelkõige juhul, kui teine finantseerimisasutus asub jurisdiktsioonis, kus esineb suurem rahapesu ja terrorismi rahastamise risk. Äriühingud peaksid pöörama erilist tähelepanu jurisdiktsioonidele, kus on rohkem eelkuritegusid, nõrk rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kord või nõrgad maksustamise läbipaistvuse standardid.

Kliendi isikuga seotud riskitegurid

147. Alljärgnevad tegurid võivad riski suurendada:

- kliendid, kellel on sissetulek ja/või vara, mis on pärit suure riskiga sektoritest, nagu relvakaubandus, kaevandustööstus, ehitus, hasartmängud või militaarvaldkonna erasektori töövõtjad;
- kliendid, kelle kohta on esitatud usutavaid väärteosüüdistusi;
- kliendid, kes eeldavad ebataavaliselt suurt konfidentsiaalsust või diskreetsust;
- kliendid, kelle kulutuste või tehingutega seotud käitumise tõttu on raske teha kindlaks n-ö normaalset või ootuspärast käitumismustrit;
- väga jõukad ja mõjuvõimsad kliendid, sealhulgas tuntud kliendid, kliendid, kes ei ole riigi residendid, ja riikliku taustaga isikud. Kui klient või tema tegelikult kasu saav omanik on riikliku taustaga isik, peab äriühing kliendi suhtes alati rakendama tugevdatud hoolsusmeetmeid kooskõlas direktiivi (EL) 2015/849 artiklitega 18–22;
- klient soovib, et äriühing aitaks tal saada kolmandalt isikult toodet või teenust ilma selge ärilise või majandusliku põhjusega.

Riiklikud või geograafilised riskitegurid³¹

148. Alljärgnevad tegurid võivad riski suurendada:

- tegevus toimub riikides, kus valitseb pangasaladuse kultuur või kus ei järgita rahvusvahelisi maksustamise läbipaistvuse standardeid;
- klient elab suurema rahapesu ja terrorismi rahastamise riskiga seotud jurisdiktsioonis või tema rahalised vahendid on saadud selles jurisdiktsioonis toimunud tegevusest.

Meetmed

149. Varahaldusettevõtte kliendisuhet haldaval töötajal (suhtehalduril) peaks olema tähtis osa riski hindamisel. Suhtehalduri tihe suhtlus kliendiga hõlbustab teabe kogumist, mis

³¹ Vt ka II jaotis.

võimaldab saada täielikuma pildi kliendi tegevuse eesmärgist ja olemusest (näiteks teadmine, mis on kliendi vara allikas, miks keerukas või ebatavaline kord võib siiski olla autentne ja seaduslik või miks täiendavad turvameetmed võivad olla asjakohased). Siiski võib tihe suhtlus tekitada ka huvide konflikte, kui suhtehaldur saab kliendiga liiga lähedaseks, mis võib kahjustada äriühingu jõupingutusi juhtida finantskuritegude riski. Seetõttu on asjakohane ka riskihindamise sõltumatu järelevalve, mida võiksid teostada näiteks vastavuskontrolli osakond ja kõrgem juhtkond.

Kliendi suhtes rakendatavad tugevdatud hoolsusmeetmed

150. Alljärgnevad tugevdatud hoolsusmeetmed võivad olla asjakohased suure riskiga olukordades.

- Klientide kohta standardsetest riskiolukordadest suurema hulga teabe kogumine ja kontroll ning selle teabe läbivaatamine ja ajakohastamine nii korrapäraselt kui ka siis, kui kliendiprofiili olulised muudatused seda nõuavad. Äriühingud peaksid riskitundlikkuse alusel läbi vaatama suurema riskiga klientidega loodud ärisuhte vähemalt üks kord aastas, kuid ka sagedamini, kui risk seda nõuab. Need protseduurid võivad hõlmata kliendi tegevuskohta, kas kliendi kodu või ettevõtte külastuste dokumenteerimise protseduuri, sealhulgas muudatusi kliendiprofiilis või muus teabes, mis võib mõjutada külastuste põhjal tehtavat riskihindamist.
- Vara ja rahaliste vahendite allika kindlakstegemine. Vara ja rahaliste vahendite allika kontroll võib olla ainus asjakohane riskimaandamise vahend, kui risk on iseäranis suur ja/või kui äriühingul on kahtlusi vahendite päritolu seaduslikkuse kohta. Rahaliste vahendite või vara allikat võib kontrollida muu hulgas järgmistest dokumentidest:

i. hiljutise palgatõendi originaal või kinnitatud ärakiri;

aastapalga kirjalik kinnitus, mille on allkirjastanud tööandja;

müügilepingu (näiteks investeeringute või ettevõtte müük) originaal või kinnitatud ärakiri;

müügi kirjalik kinnitus, mille on allkirjastanud advokaat või õigusnõunik;

testamendi või testamendi kinnituse originaal või kinnitatud ärakiri;

kirjalik pärandikinnitus, mille on allkirjastanud advokaat, õigusnõunik, usaldusisik või

testamentitajaja;

otsing ettevõtteregistris, et kinnitada ettevõtte müük.

- Rahaliste vahendite sihtkoha kindlakstegemine.
- Ärisuhte rangem kontroll ja nõuetekohaste hoolsusmeetmete tõhusam rakendamine, kui on tavaks põhiliste finantsteenuste osutamisel, näiteks jaepanganduses või investeeringute juhtimises.
- Sõltumatu sisekontrolli läbiviimine ja vajaduse korral kõrgema juhtkonna heakskiidu taotlemine uute ja olemasolevate klientide kohta riskitundlikkuse alusel.

- Tehingute järjepidev seire, sealhulgas vajaduse korral iga tehingu läbivaatamine selle tegemise hetkel, et avastada ebatavaline või kahtlustäratav tegevus. See võib hõlmata meetmeid, millega tehakse kindlaks, kas ettevõtte riskiprofiiliga on vastuolus:

i. ülekanded (sularaha, investeeringute või muu vara ülekanded);
elektrooniliste ülekannete kasutamine;
märkimisväärsed muutused tegevuses;
tehingud, mis hõlmavad suurema rahapesu ja terrorismi rahastamise riskiga seostatavaid jurisdiktsioone.

Meetmete seire võib hõlmata künniste kasutamist ja asjakohast läbivaatamisprotsessi, mille raames vaatavad ebatavalise käitumise vahetult üle suhtehalduse valdkonna töötajad või (teatavate künniste korral) vastavuskontrolli üksus või kõrgem juhtkond.

- Avalike aruannete või muude teabeallikate seire, et teha kindlaks teave, mis on seotud kliendi või talle teadaolevalt lähedaste isikute, kliendiga seotud ettevõtete, ettevõtte võimaliku omandamiskavatsuse või kolmandast isikust kasusaajatega, kellele klient teeb makseid.
- Veendumus, et sularaha või muid füüsilisi väärtuskandjaid (näiteks reisitšekid) käsitsevad ainult panga tellerid, mitte kunagi aga suhtehaldurid.
- Äriühingu veendumus, et klient kasutab keerukaid äristruktuure, nagu usaldusfondid ja erainvesteeringuvahendid, seaduslikel ja ehtsatel eesmärkidel ning et tegelikult kasu saava omaniku isik on teada.

Kliendi suhtes rakendatavad lihtsustatud hoolsusmeetmed

151. Lihtsustatud hoolsusmeetmed ei ole varahalduses asjakohased.

6. peatükk. Kaubanduse rahastajatele kehtivad valdkondlikud suunised

152. Kaubanduse rahastamine tähendab maksete haldamist, et hõlbustada kaupade riigisisest või piiriülest liikumist (ja teenuste osutamist). Kaupade rahvusvahelise veo korral on importijal risk, et kaup ei jõua kohale, eksportija võib olla aga mures selle pärast, et tasu ei maksta. Nende ohtude vähendamiseks seavad paljud kaubanduse rahastamise vahendid tehingu keskmesse pangad.

153. Kaubanduse rahastamine võib toimuda mitmel moel, sealhulgas:

- avatud arve tehingud – tehingud, mille korral ostja teeb makse siis, kui ta on kauba kätte saanud. See on kõige levinum kaubanduse rahastamise viis, kuid sageli ei ole tehingu kaubanduslik olemus vahendeid ülekandvatele pankadele teada. Selliste tehingutega seotud riski juhtimiseks peaksid pangad tutvuma II jaotises esitatud suunistega;
- akreditiivid – finantsinstrumendid, mille on emiteerinud pank, mis tagab makse tegemise kindlaksmääratud saajale (tavaliselt eksportijale), kui pangale esitatakse teatavad nõuetele vastavad dokumendid, mis on määratletud akreditiivi tingimustes (näiteks kauba tarnimise tõend);
- inkasso dokumendid – kauba importija teeb inkasseerivale pangale makse või saadab talle vastuvõetud maksekorralduse, et teha eksportijale ettemaks. Inkasseeriv pank annab importijale vastu asjakohased kaubadokumendid (mille pank on saanud eksportijalt tavaliselt eksportija panga kaudu).

154. Käesolevate valdkondlike suuniste kohaldamisalasse ei kuulu muud kaubanduse rahastamise tooted, nagu pantimine või struktureeritud rahastamine, ega laiem tegevus nagu projektirahastamine. Neid tooteid pakuvad pangad peaksid tutvuma II jaotise üldsuunistega.

155. Kaubanduse rahastamise tooteid võidakse kuritarvitada rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärkidel. Näiteks ostja ja müüja võivad kokku leppida kauba hinna, liigi, kvaliteedi või kvantiteedi vääresitluses, et jagada rahalisi vahendeid ja väärtust riikide vahel.

156. Rahvusvaheline Kaubanduskoda (ICC) on välja töötanud akreditiivide ja inkassode kasutamise standardid, kuid need ei kehti finantskuritegudega seotud küsimustes.³² Pangad peaksid arvestama, et nendel standarditel ei ole õigusjõudu ning nende kasutamine ei tähenda, et pangad ei peaks täitma oma õiguslikke ja regulatiivseid rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kohustusi.

³² Akreditiive käsitletakse dokumendis „Uniform Customs and Practice for Documentary Credits“ (UCP 600) (väljaanne nr 600 „Akreditiivide käsitlemise üldtavad ja -praktika“) ning inkassosid dokumendis „Uniform Rules for Collections“ (URC 522) (väljaanne nr 522 „Inkassode üldreeglid“).

157. Lisaks käesolevate suuniste II jaotises esitatud riskiteguritele ja meetmetele peaksid selle sektori äriühingud kaaluma allpool esitatud riskitegureid ja meetmeid. Selles kontekstis võivad asjakohased olla ka III jaotise 1. peatükis esitatud valdkondlikud suunised.

Riskitegurid

158. Kaubanduse rahastamise tehingutes osalevatel pankadel on sageli juurdepääs ainult osalisele teabele tehingute ja nende osapoolte kohta. Kaubadokumentatsioon võib olla erinev ja pankadel ei pruugi olla oskusteavet neile esitatava kaubadokumentatsiooni eri liikide kohta. See võib muuta rahapesu ja terrorismi rahastamise riski tuvastamise ja hindamise keeruliseks.

159. Siiski peaksid pangad lähtuma tervest mõistusest ja kutsealastest teadmistest, et hinnata, millisel määral neile kättesaadav teave ja dokumentatsioon võivad anda alust muretsemiseks või rahapesu ja terrorismi rahastamise kahtlusteks.

160. Pangad peaksid võimalikult suures ulatuses võtma arvesse alljärgnevaid riskitegureid.

Tehingutega seotud riskitegurid

161. Alljärgnevad tegurid võivad riski suurendada.

- Tehing on ebatavaliselt suur, arvestades kliendi varasema kauplemistegevuse kohta olemasolevat teavet.
- Tehing on ilma selge põhjendusega äärmiselt struktureeritud, killustunud või keerukas ja hõlmab mitut osapoolt.
- Dokumentide ära kirju kasutatakse ilma mõistliku seletusega olukordades, kus eeldatakse originaaldokumentide kasutamist.
- Dokumentatsioonis on märkimisväärseid lahknevusi, näiteks põhidokumentides (näiteks arved ja veodokumendid) esitatud kauba kirjelduse ja tegeliku tarnitud kauba vahel, niivõrd kui see on teada.
- Kauba liik, kogus ja väärtus on vastuolus panga teadmistega ostja tegevuse kohta.
- Tehinguga hõlmatud kaubaga on seotud suurem rahapesu risk, näiteks teatava kauba hinnad võivad märkimisväärselt kõikuda, mistõttu on keeruline tuvastada valehindu.
- Tehinguga hõlmatud kaupade jaoks on vaja ekspordilitsentse;
- kaubadokumendid ei vasta kohaldatavatele seadustele või standarditele.
- Ühikuhinnad näivad ebatavalised lähtuvalt panga teadmistest kauba ja kaubanduse kohta.
- Tehing on muul viisil ebatavaline, näiteks akreditiive muudetakse sageli ilma selge põhjusega või kaupa veetakse teise jurisdiktsiooni kaudu ilmse kaubandusliku põhjusega.

162. Alljärgnevad tegurid võivad riski vähendada.

- Sõltumatud kontrollijad on kontrollinud kauba kvaliteeti ja kogust.
- Tehingud hõlmavad kaua tegutsenud vastaspooli, kellel on tõendatud dokumentatsioon teineteisega tehingute tegemise kohta, ja eelnevalt on rakendatud hoolsusmeetmeid.

Kliendi isikuga seotud riskitegurid

163. Alljärgnevad tegurid võivad riski suurendada.

- Tehing ja/või osapooled ei vasta panga teabele kliendi varasema tegevuse või tegevusvaldkonna kohta (nt tarnitav kaup või tarnemaht ei ole kooskõlas teabega importija või eksportija tegevuse kohta).
- On märke, et ostja ja müüja võivad tegeleda kokkumänguga, näiteks:
 - i. ostjat ja müüjat kontrollib sama isik;

tehingus osalejatel on sama aadress, nad esitavad ainult registreeritud agendi aadressi või on muid aadressidega seotud ebakõlasid;

ostja on nõus aktsepteerima või eirama dokumentatsioonis esinevaid erinevusi.

- Klient ei suuda esitada või on tõrges esitama asjakohast tehingut toetavat dokumentatsiooni.
- Ostja kasutab agente või kolmandaid isikuid.

164. Alljärgnevad tegurid võivad riski vähendada.

- Tegu on olemasoleva kliendiga, kelle tegevus on pangale hästi teada ja tehing on tema tegevusega kooskõlas.
- Klient on noteeritud börsil, kus kehtivad ELi nõuetele sarnased avalikustamismõõdud.

Riiklikud või geograafilised riskitegurid

165. Alljärgnevad tegurid võivad riski suurendada.

- Tehinguga seotud riigis (sealhulgas kauba päritolu-, siht- või transiitriik või kummagi tehingupoole asukohariik) kehtivad valuutavahetuse kontrollimeetmed. See suurendab riski, et tehingu tegelik eesmärk on valuuta eksport, mis on vastuolus kohaliku õigusega.
- Tehinguga seotud riigis on rohkem eelkuritegusid (näiteks uimastikaubanduse, smugeldamise või võltsimisega seotud kuritegusid) või vabakaubanduspiirkondi.

166. Alljärgnevad tegurid võivad riski vähendada.

- Kaubeldakse ELis/EMPs.
- Tehinguga seotud riikides on kehtestatud rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kord, mis ei ole leebem kui direktiiviga (EL) 2015/849 nõutav kord, ning nendes riikides on madal eelkuritegude tase.

Meetmed

167. Pangad peavad algatava poole suhtes rakendama hoolsusmeetmeid. Praktikast aktsepteerivad pangad ainult olemasolevate klientide korraldusi ning panga ja kliendi laiem ärisuhe võib aidata panka hoolsusmeetmete rakendamisel.
168. Kui pank osutab kliendile kaubanduse rahastamise teenuseid, peaks ta oma hoolsusmeetmete rakendamise protsessi raames astuma samme, et viia end kurssi kliendi tegevusega. Näited teabest, mida pank peaks hankima: riigid, millega klient kaupleb, kasutatavad kaubateed, kaup, kliendi äripartnerid (ostjad, tarnijad jne), kas klient kasutab agente või kolmandaid isikuid, ja kui nii, siis kus need asuvad. See peaks aitama pankadel mõista, kes on nende klient, ja tuvastada ebatavalisi või kahtlaseid tehinguid.
169. Kui tegu on korrespondentpangaga, peab ta rakendama respondendi suhtes hoolsusmeetmeid. Korrespondentpangad peaksid järgima III jaotise 1. peatükis esitatud suuniseid korrespondentpanganduse kohta.

Kliendi suhtes rakendatavad tugevdatud hoolsusmeetmed

170. Suurema riskiga olukordades peavad pangad rakendama klientide suhtes tugevdatud hoolsusmeetmeid. Selle raames peaksid pangad kaaluma, kas oleks asjakohane viia läbi põhjalikum hoolsusmeetmete rakendamise kontroll tehingu ja tehingu muude poolte (sealhulgas mitteklientide) suhtes.
171. Tehingu muude poolte kontroll võib hõlmata järgmist:
- meetmete võtmine, et mõista paremini tehingu muude poolte omandistruktuuri või tausta, eelkõige juhul, kui need pooled asuvad jurisdiktsioonis, mis on seotud suurema rahapesu ja terrorismi rahastamise riskiga, või kui nad tegelevad suure riskiga kaubaga. See võib hõlmata ettevõttere registreerimise ja kolmandate isikute teabeallikate kontrolli ning otsinguid avatud lähtekoodiga internetiallikates;
 - lisateabe hankimine osapoolte finantsolukorra kohta.
172. Tehingute kontroll võib hõlmata järgmist:
- kolmanda isiku või avatud lähtekoodiga andmeallikate kasutamine, näiteks Rahvusvahelise Merendusbüroo (hoiatusteated, konossementid, veo- ja hinnakontrollid) või laevandusettevõtjate tasuta konteinerite jälgimise teenuse kasutamine, et kontrollida esitatud teavet ja tehingu eesmärgi seaduslikkust;
 - kutsealaste teadmiste kasutamine, et kaaluda, kas kauba hinnakujundus on kaubanduslikult mõttekas, eelkõige kui kauba kohta on võimalik hankida usaldusväärset ja ajakohast hinnakujundusteavet;
 - kontrollimine, kas tarnitava kauba kaal ja maht vastab veomeetodile.
173. Et akreditiivid ja inkassod esitataks valdavalt paberkandjal ja nendega kaasnevad kaubadokumendid (näiteks arved, konossementid ja manifestid), ei pruugi tehingute

automaatne seire olla teostatav. Töötlev pank peaks hindama, kas need dokumendid vastavad kaubatehingu tingimustele, ja nõudma, et töötajad hindaksid kutsealasest oskusteabest lähtuvalt, kas on ebatavalisi aspekte, mis annavad alust tugevdatud hoolsusmeetmete rakendamiseks või tekitavad rahapesu ja terrorismi rahastamise kahtlusi.³³

Kliendi suhtes rakendatavad lihtsustatud hoolsusmeetmed

174. Korrapärane kontroll, mida pangad teevad selleks, et avastada pettusi ja tagada, et tehingud vastaksid Rahvusvahelise Kaubanduskoja standarditele, tähendab, et praktikas ei rakendatud lihtsustatud kontrollimeetmeid isegi väikese riskiga olukordades.

³³ Pangad kontrollivad korrapäraselt dokumente, et avastada panga või selle klientide petmise katseid. Selline kontroll on tähtis osa kaubanduse rahastamise lahendusi pakkuva panga osutatavast teenusest. Pankadel võib olla võimalik täiendada neid olemasolevaid kontrollimeetmeid, et täita oma rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kohustused.

7. peatükk. Elukindlustusandjatele kehtivad valdkondlikud suunised

175. Elukindlustustooted kaitsevad rahaliselt kindlustusvõtjat ebakindla tulevase sündmuse, näiteks surma, haiguse või pensionipõlves säästude lõppemise (pikaealisuse risk) riski eest. Kaitse tagab kindlustusandja, kes koondab paljude kindlustusvõtjate finantsriskid. Elukindlustustooted võib osta ka investeerimistoodetena või pensioniga seotud eesmärgil.
176. Elukindlustustooted pakutakse erinevate turustuskanalite kaudu klientidele, kes võivad olla füüsilised või juriidilised isikud või õiguslikud üksused. Lepingu soodustatud isik võib olla kindlustusvõtja või määratud kolmas isik. Soodustatud isik võib lepingu kehtivusaajal ka muutuda ja algne soodustatud isik ei pruugi kunagi kasu saada.
177. Enamik elukindlustustooted on kavandatud pikaks ajaks ja mõne puhul makstakse raha välja ainult kontrollitava sündmuse, näiteks surma või pensionile jäämise korral. See tähendab, et paljud elukindlustustooted ei ole piisavalt paindlikud, et olla rahapesuga tegelejate jaoks esimene valik. Kuid sarnaselt teiste finantsteenuste toodetega on olemas risk, et elukindlustuse ostmiseks kasutatavad vahendid võivad olla kuritegelik tulu.
178. Lisaks käesolevate suuniste II jaotises esitatud riskiteguritele ja meetmetele peaksid selle sektori äriühingud kaaluma allpool esitatud riskitegureid ja meetmeid. Selles kontekstis võivad asjakohased olla ka III jaotise 5. ja 9. peatükis esitatud valdkondlikud suunised. Kui kasutatakse vahendajaid, on asjakohased turustuskanalitega seotud riskitegurid, mis on sätestatud II jaotise punktides 32–33.
179. Need suunised võivad olla kasulikud ka vahendajate jaoks.

Riskitegurid

Toodete, teenuste ja tehingutega seotud riskitegurid

180. Alljärgnevad tegurid võivad riski suurendada.

- Maksete paindlikkus, näiteks toode võimaldab:

- i. makseid tuvastamata kolmandatelt isikutelt;

suure või piiramatult väärtusega kindlustusmakseid, enammaksmist või palju väikese väärtusega kindlustusmakseid; sularahamakseid.

- Lihtne juurdepääs kogunenud rahalistele vahenditele, näiteks võimaldab toode igal ajal osa raha välja võtta või leping ennetähtaegselt üles öelda, makstes piiratud tasu või lõivu.
- Muudetavus, näiteks võib:

- i. tootega kaubelda teisesel turul;

toodet kasutada laenu tagatisena.

- Anonüümsus, näiteks toode aitab või võimaldab kliendil jääda anonüümseks.

181. Alljärgnevad tegurid võivad riski vähendada:

- tootest makstakse raha välja ainult eelnevalt määratletud sündmuse, näiteks surma korral või kindlal kuupäeval, nagu krediidelukindlustuse lepingute puhul, mis katavad tarbe- ja hüpoteeklaene ning mis makstakse välja ainult kindlustatud isiku surma korral;
- tootel ei ole tagasiostuväärtust;
- tootel ei ole investeerimiskomponenti;
- tootel ei ole kolmanda isiku maksevõimalust;
- toode eeldab, et koguinvesteeringut piiratakse väikese väärtusega;
- toode on elukindlustusleping, millel on väike kindlustusmakse;
- toode võimaldab teha ainult väikese väärtusega korrapäraseid kindlustusmaksmeid, näiteks enamaksmine ei ole lubatud;
- toode on kättesaadav ainult tööandja kaudu, näiteks pension, väljateenitud aastate pension või sarnane skeem, mis tagab töötajatele pensionihüvitised ja kus kindlustusmaksete summa võetakse palgast maha ning skeemi eeskirjad ei võimalda skeemi raames liikme huvi loovutada;
- toodet ei saa lühiajaliselt või keskpikas plaanis tagasi osta, sarnaselt pensioniskeemidega, kus ei ole ennetähtaegset tagasiostuvõimalust;
- toodet ei saa kasutada tagatisena;
- toode ei võimalda sularahamakseid;
- toode hõlmab tingimusi, mis tuleb täita, et saada maksusoodustust.

Kliendi ja soodustatud isikuga seotud riskitegurid

182. Alljärgnevad tegurid võivad riski suurendada.

- Kliendi olemus, näiteks:
 - i. juriidilised isikud, kelle struktuuri tõttu on keeruline tuvastada tegelikult kasu saavat omanikku;

klient või kliendi tegelikult kasu saav omanik on riikliku taustaga isik;

lepingu soodustatud isik või selle soodustatud isiku tegelikult kasu saav omanik on riikliku taustaga isik;

kliendi vanus on ebatavaline soovitud tooteliigi jaoks (näiteks on klient väga noor või väga eakas);

leping ei vasta kliendi varalisele olukorrale;

kliendi elukutset või tegevust peetakse väga tõenäoliselt rahapesuga seotuks, näiteks seetõttu, et see on teadaolevalt sularahapõhine või hõlmab suurt korruptsiooniriski;

lepingu on sõlminud nn kontrollisik, näiteks kliendi nimel usaldusisikuna tegutsev ettevõtte;

kindlustusvõtja ja/või soodustatud isik on äriühingud, millel on variaktsionäre ja/või esitajaaktsiaid.

▪ Kliendi käitumine:

i. seoses lepinguga, näiteks:

- a. klient viib sageli lepingu üle teise kindlustusandja juurde;
- b. sagedad ja põhjendusetu tagasiostud, eelkõige siis, kui tagasimakse tehakse erinevatele pangakontodele;
- c. klient kasutab sageli või ootamatult tasuta tutvumisperioodi sätteid/taganemistähtaegu, eriti juhul, kui tagasimakse tehakse kolmandale isikule, kes ei näi olevat lepinguga seotud;³⁴
- d. kliendil tekib suur kulu, sest ta soovib lepingu ennetähtaegselt üles öelda;
- e. klient kannab lepingu üle kolmandale isikule, kes ei näi olevat lepinguga seotud;
- f. kliendi soov muuta või suurendada kindlustussummat ja/või kindlustusmakseid on tavatu või liialdatud;

seoses soodustatud isikuga, näiteks:

- a. kindlustusandjat teavitatakse soodustatud isiku muutmisest alles pärast nõude esitamist;
- b. klient muudab soodustatud isikut käsitlevat lepingusätet ja nimetab soodustatud isikuks kolmanda isiku, kes ei näi olevat lepinguga seotud;
- c. kindlustusandja, klient, tegelikult kasu saav omanik, soodustatud isik või soodustatud isiku tegelikult kasu saav omanik asuvad erinevates jurisdiktsioonides;

seoses kindlustusmaksetega, näiteks:

- a. klient kasutab tavatuid makseviise, näiteks sularaha või struktureeritud rahainstrumente või muid makseviise, mis soodustavad anonüümsust;
- b. maksed erinevatelt pangakontodelt ilma selgituseta;
- c. maksed pankadest, mis ei ole asutatud kliendi elukohariigis;
- d. klient teeb sageli või väärtuslikke enammakseid, kuigi see ei ole eeldustekohane;
- e. makseid teeb lepinguga mitteseotud kolmas isik;
- f. pensioniskeemi graafiku järgimiseks tehtav makse pensionilejäämise kuupäeva eel.

183. Alljärgnevad tegurid võivad riski vähendada.

Ettevõtte omanduses oleva elukindlustuse klient on:

- krediidi- või finantseerimisasutus, millele kehtivad rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise nõuded ning mille suhtes teostatakse järelevalvet, et asutus täidaks neid nõudeid kooskõlas direktiiviga (EL) 2015/849;
- börsil noteeritud äriühing, kelle suhtes kohaldatakse avalikustamiskohustusi (tuginedes börsieeskirjadele või seadustele või jõustamisviisidele), millega on kehtestatud nõuded, et tagada tegelikult kasu saava omaniku piisav läbipaistvus, või sellise äriühingu enamusosalusega tütarettevõtja;
- EMP jurisdiktsiooni kuuluv ametiasutus või riigiettevõtte.

³⁴ Tasuta tutvumisperioodi säte on kohalike seaduste järgi sageli kohustuslik lepingusäte, mis võimaldab elukindlustuse võtjal või elurendise saajal lepinguga teatud arvu päevade jooksul tutvuda ja selle tagastada, saades kogu makstud rahasumma tagasi.

Turustuskanalitega seotud riskitegurid

184. Alljärgnevad tegurid võivad riski suurendada.

- Kaugmüük, näiteks veebi-, posti- või telefonimüük, kus ei rakendata piisavaid kaitsemeetmeid, näiteks e-allkirju või e-identimisdokumente, mis vastavad määrusele (EL) nr 910/2014.
- Pikk vahendajate ahel.
- Vahendajat kasutatakse tavatus olukorras (näiteks põhjendamatu geograafiline vahemaa).

185. Alljärgnevad tegurid võivad riski vähendada.

- Kindlustusandja teab vahendajat hästi ja on veendunud, et vahendaja rakendab klientide suhtes hoolsusmeetmeid, mis vastavad ärisuhtega seotud riskile ja on kooskõlas direktiivis (EL) 2015/849 nimetatud meetmetega.
- Toode on kättesaadav ainult nende ettevõtete töötajatele, millel on kindlustusandjaga sõlmitud elukindlustusleping oma töötajate jaoks, näiteks hüvede paketi raames.

Riiklikud või geograafilised riskitegurid

186. Alljärgnevad tegurid võivad riski suurendada.

- Kindlustusandja, klient, tegelikult kasu saav omanik, soodustatud isik või soodustatud isiku tegelikult kasu saav omanik asuvad suurema rahapesu ja terrorismi rahastamise riskiga seotud jurisdiktsioonides või on nendega seotud. Äriühingud peaksid pöörama erilist tähelepanu jurisdiktsioonidele, kus puudub tulemuslik rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalve.
- Kindlustusmakseid makstakse selliste finantsasutuste kontodelt, mis on asutatud suurema rahapesu ja terrorismi rahastamise riskiga seotud jurisdiktsioonis. Äriühingud peaksid pöörama erilist tähelepanu jurisdiktsioonidele, kus puudub tulemuslik rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalve.
- Vahendaja asub jurisdiktsioonis, mis on seotud suurema rahapesu ja terrorismi rahastamise riskiga, või on selle jurisdiktsiooniga seotud. Äriühingud peaksid pöörama erilist tähelepanu jurisdiktsioonidele, kus puudub tulemuslik rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise järelevalve.

187. Alljärgnevad tegurid võivad riski vähendada.

- Usaldusväärsete allikate, näiteks vastastikuste hindamiste või üksikasjalike hindamisaruannete põhjal on kindlaks tehtud, et riigis on kehtestatud tulemuslik rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise süsteem.
- Usaldusväärsete allikate põhjal on kindlaks tehtud, et korruptsiooni ja muu kuritegevuse tase on riigis väike.

Meetmed

188. Direktiivi (EL) 2015/849 artikli 13 lõikega 5 on ette nähtud, et elukindlustuse korral peavad äriühingud rakendama hoolsusmeetmeid mitte üksnes kliendi ja tegelikult kasu saava omaniku suhtes, vaid ka soodustatud isikute suhtes, niipea kui nad on kindlaks tehtud või määratud. See tähendab, et äriühingud peavad:

- saama teada soodustatud isiku nime, kui soodustatud isikuna on tuvastatud füüsiline või juriidiline isik või üksus, või
- hankima piisavalt teavet, veendumaks, et soodustatud isikute isikusamasus on võimalik kindlaks teha väljamakse tegemise ajal, kui soodustatud isikud on isikute rühm või teatava omadusega isikud. Näiteks kui soodustatud isik on „minu tulevased lapselapsed“, võiks kindlustusandja hankida teavet kindlustusvõtja laste kohta.

189. Äriühingud peavad kontrollima soodustatud isiku isikusamasust hiljemalt väljamakse tegemise ajal.

190. Kui äriühing teab, et elukindlustuse soodustatud isik on kolmas isik, peab äriühing tuvastama tegelikult kasu saava omaniku isiku määramise ajal.

Kliendi suhtes rakendatavad tugevdatud hoolsusmeetmed

191. Alljärgnevad tugevdatud hoolsusmeetmed võivad olla asjakohased suure riskiga olukordades.

- Kui klient kasutab tasuta tutvumise perioodi / taganemistähtaega, tuleks kindlustusmakse tagastada kliendi pangakontole, millelt makse alguses tehti. Enne tagasimakse tegemist peaks äriühing tagama, et on kontrollinud kliendi isikusamasust kooskõlas direktiivi (EL) 2015/849 artikliga 13, eelkõige siis, kui kindlustusmakse on suur või asjaolud on muul viisil tavatud. Lisaks peaks äriühing kaaluma, kas lepingu tühistamine tekitab kahtlusi tehingu kohta ja kas oleks asjakohane esitada kahtlustäratava tegevuse teade.
- Äriühing võib võtta lisameetmeid, et suurendada oma teadmisi kliendi, tegelikult kasu saava omaniku, soodustatud isiku või soodustatud isiku tegelikult kasu saava omaniku, kolmandast isikust maksjate ja makse saajate kohta. Näiteks:

- i. ei kasutata direktiivi (EL) 2015/849 artikli 14 lõikes 2 sätestatud erandit, millega vabastatakse kliendi suhtes hoolsusmeetmete rakendamisest enne ärisuhte loomist; muude asjaomaste poolte, sealhulgas kolmandast isikust maksjate ja makse saajate isikusamasuse kontroll enne ärisuhte algust; lisateabe hankimine, et teha kindlaks ärisuhte kavandatud olemus; kliendi kohta lisateabe hankimine ning kliendi ja tegelikult kasu saava omaniku isikuandmete korrapärasem ajakohastamine; kui maksja erineb kliendist, siis selle põhjuse väljaselgitamine; isikusamasuse kontroll enam kui ühe usaldusväärse ja sõltumatu allika põhjal;

kliendi vara ja rahaliste vahendite allika kindlakstegemine, näiteks tööhõive ja palgaga seotud üksikasjad, pärandi- või lahutusotsused;

võimalusel soodustatud isiku kindlakstegemine ärisuhte alguses, mitte pärast tema tuvastamist või määramist, pidades meeles, et lepingu kehtivuse jooksul võib soodustatud isik muutuda;

soodustatud isiku tegelikult kasu saava omaniku isikusamasuse tuvastamine ja kontroll;

kooskõlas direktiivi (EL) 2015/849 artiklitega 20 ja 21 meetmete võtmine, et teha kindlaks, kas klient on riikliku taustaga isik, ning mõistlike meetmete võtmine, et teha kindlaks, kas soodustatud isik või tema tegelikult kasu saav omanik on riikliku taustaga isik tema määramisel osaliselt või tervikuna kindlustuslepingu soodustatud isikuks või hiljemalt väljamakse ajal;

nõudmine, et esimene makse tehakse kliendi nimeliselt kontolt pangas, kus kohaldatakse hoolsusmeetmete standardeid, mis ei ole leebemad, kui direktiiviga (EL) 2015/849 nõutavad standardid.

192. Direktiivi (EL) 2015/849 artiklis 20 nõutakse, et kui riikliku taustaga isikuga sõlmitud ärisuhtega seotud risk on suur, peavad äriühingud enne lepingujärgse väljamakse tegemist lisaks kliendi suhtes hoolsusmeetmete rakendamisele kooskõlas direktiivi artikliga 13 teavitama kõrgemat juhtkonda, et kõrgemal juhtkonnal oleks võimalik võtta teadlik seisukoht olukorraga seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise riski küsimuses ja valida kõige asjakohased meetmed selle riski maandamiseks. Peale selle peavad äriühingud rakendama terve ärisuhte kestel kliendi suhtes tugevdatud hoolsusmeetmeid.

193. Vajalikuks võib osutuda sagedasem ja põhjalikum tehinguseire (sealhulgas vajaduse korral rahaliste vahendite allika väljaselgitamine).

Kliendi suhtes rakendatavad lihtsustatud hoolsusmeetmed

194. Järgmised meetmed võivad vastata mõnele kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete nõudele väikese riskiga olukordades (riiklike õigusaktidega lubatud ulatuses):

- Äriühingutel võib olla võimalik eeldada, et kliendi isikusamasuse kontrolli funktsiooni täidab see, et makse on tehtud kontolt, mis on äriühingu veendumuse kohaselt kliendi nimeline konto või ühiskonto EMP reguleeritud krediidasutuses.
- Äriühingutel võib olla võimalik eeldada, et lepingu soodustatud isiku isikusamasuse kontrolli funktsiooni täidab see, et makse tehakse soodustatud isiku nimelisele kontole EMP reguleeritud krediidasutuses.

8. peatükk. Investeerimisühingutele kehtivad valdkondlikud suunised

195. Investeeringute juhtimine on investori vara haldamine kindlate investeerimiseesmärkide täitmiseks. See hõlmab nii diskreetset investeeringute juhtimist, kus investeerimisjuhid teevad oma klientide nimel investeerimisotsuseid, ja nõuandvat investeeringute juhtimist, mille korral investeerimisjuhid annavad oma klientidele nõu selle kohta, milliseid investeeringuid teha, kuid ei tee oma klientide nimel tehinguid.
196. Tavaliselt on investeerimisjuhtidel piiratud arv era- või institutsioonilisi kliente, kellest paljud on jõukad, näiteks varakad eraisikud, usaldusfondid, ettevõtted, valitsusasutused ja muud investeerimisvahendid. Klientide vahendeid haldab sageli kohalik kontohaldur, mitte investeerimisjuht. Seega sõltub investeeringute juhtimisega seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise risk peamiselt investeerimisjuhtide teenindatava klienditüübiga seotud riskist.
197. Lisaks käesolevate suuniste II jaotises esitatud riskiteguritele ja meetmetele peaksid selle sektori äriühingud kaaluma allpool esitatud riskitegureid ja meetmeid. Selles kontekstis võivad asjakohased olla ka III jaotise 5. peatükis esitatud valdkondlikud suunised.

Riskitegurid

Toodete, teenuste või tehingutega seotud riskitegurid

198. Alljärgnevad tegurid võivad riski suurendada.

- tehingud on ebatavaliselt suured;
- kolmandate isikute maksed on võimalikud;
- toodet või teenust kasutatakse lepingute jaoks, mille sõlmimisele järgneb kiiresti tagasivõtmisvõimaluste kasutamine, mille korral investeerimisjuhi sekkumine on piiratud.

Kliendi isikuga seotud riskitegurid

199. Alljärgnevad tegurid võivad riski suurendada.

- Kliendi käitumine, näiteks:
 - i. investeerimise põhjusel ei ole ilmset majanduslikku eesmärki;

klient soovib lühikese aja jooksul pärast investeerimist või enne väljamaksekuupäeva pikaajalise investeeringu ilmse põhjuseta tagasi osta või tagasi võtta, eelkõige kui see tekitab finantskahju või suuri tehingukulusid;

klient tahab aktsiaid lühikese aja jooksul korduvalt osta ja müüa ilmse strateegia või majandusliku põhjuseta;

klient ei taha anda enda ja tegelikult kasu saava omaniku kliendi suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete kohta teavet;

sagedad muutused kliendi suhtes rakendatavates hoolsusmeetmetes või makseandmetes;

klient kannab üle rohkem vahendeid, kui on vaja investeringu tegemiseks, ja soovib, et üleliigne summa makstaks tagasi;

asjaolud, mille korral klient kasutab taganemistähtaega, äratavad kahtlusi;

mitme konto kasutamine ette teatamata, eelkõige kui neid kontosid hoitakse mitmes või suure riskiga jurisdiktsioonis;

klient soovib ärisuhte üles ehitada nii, et mitut isikut, näiteks volitatud esindusfirmasid kasutatakse erinevates jurisdiktsioonides, eelkõige kui need jurisdiktsioonid on seotud suurema rahapesu ja terrorismi rahastamise riskiga.

- Kliendi olemus, näiteks:
 - i. klient on ettevõtte või usaldusfond, mis on asutatud suurema rahapesu ja terrorismi rahastamise riskiga jurisdiktsioonis (äriühingud peaksid pöörama erilist tähelepanu jurisdiktsioonidele, mis ei järgi tõhusalt rahvusvahelisi maksustamise läbipaistvuse standardeid);

klient on investeerimisvahend, mis rakendab oma klientide suhtes vähe hoolsusmeetmeid või ei rakenda neid üldse;

klient on reguleerimata kolmandast isikust investeerimisvahend;

kliendi omandi- ja kontrollstruktuur on läbipaistmatud;

klient või tegelikult kasu saav omanik on riikliku taustaga isik või tal on muu silmapaistev positsioon, mida ta võib kuritarvitada isikliku kasu nimel;

klient on reguleerimata volitatud esindusfirma, kelle aktsionärid on teadmata.

- Kliendi tegevus, näiteks tulenevad kliendi rahalised vahendid tegevusest suure finantskuritegude riskiga seotud sektorites.

200. Alljärgnevad tegurid võivad riski vähendada.

- Klient on institutsionaalne investor, kelle staatust on kontrollinud EMP valitsusasutus, näiteks valitsuse heakskiidetud pensioniskeem.
- Klient on EMP jurisdiktsiooni valitsusasutus.
- Klient on EMP jurisdiktsioonis asutatud finantsasutus.

Riiklikud või geograafilised riskitegurid

201. Alljärgnevad tegurid võivad riski suurendada.

- Investor või tema kontohaldur asub jurisdiktsioonis, mis on seotud suurema rahapesu ja terrorismi rahastamise riskiga.
- Rahalised vahendid on pärit jurisdiktsioonist, mis on seotud suurema rahapesu ja terrorismi rahastamise riskiga.

Meetmed

202. Investeerimisjuhtidel on tavaliselt vaja oma kliente hästi tunda, et aidata neil leida sobiv investeerimisportfell. Kogutud teave sarnaneb teabele, mida äriühingud hangivad rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise eesmärkidel.
203. Suurema riskiga olukordades peaksid äriühingud järgima kliendi suhtes rakendatavaid tugevdatud hoolsusmeetmeid käsitlevaid suuniseid, mis on esitatud II jaotises. Peale selle peaksid äriühingud ärisuhtega seotud suure riski korral:
- tegema kindlaks investorite isikusamasuse ja vajaduse korral seda kontrollima, kui klient on registreerimata kolmandast isikust investeerimisvahend;
 - välja selgitama, miks makse või ülekande on teinud kontrollimata kolmas isik või miks makse või ülekanne on tehtud kontrollimata kolmandale isikule.
204. Riiklike õigusaktidega lubatud ulatuses võivad investeerimisjuhid väikese riskiga olukordades rakendada klientide suhtes lihtsustatud hoolsusmeetmeid, mis on sätestatud II jaotises.

9. peatükk. Investeerimisfondide pakujatele kehtivad valdkondlikud suunised

205. Investeerimisfondide pakkumises võib osaleda mitu isikut: fondivalitseja, määratud nõustajad, depositoorium ja allhaldurid, registripidajad ja mõnel juhul peamaaklerid. Samamoodi võib mitu isikut osaleda nende fondide turustamisel, näiteks seotud vahendajad, nõustavad ja kaalutusõigust omavad varahaldurid, platvormiteenuste osutajad ja sõltumatud finantsnõustajad.

206. Fondide turustamisprotsessis osalevate isikute tüüp ja arv sõltub fondi olemusest ja võib mõjutada seda, kui palju fond teab oma kliendi ja investorite kohta. Fond või fondivalitseja – juhul kui fond ise ei ole kohustatud isik – jääb vastutavaks rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kohustuste täitmise eest, kuigi teatud tingimustel võib fondi hoolsusmeetmete alaste kohustuste teatavaid aspekte täita üks või mitu neist teistest isikutest.

207. Isikud või üksused võivad kasutada investeerimisfonde rahapesu ja terrorismi rahastamisega seotud eesmärkidel.

- Jaefonde turustatakse sageli nii, et ei viibita samas kohas. Ligipääs sellistele fondidele on sageli lihtne ja suhteliselt kiire ning selliste fondide osalusi võib eri isikute vahel üle kanda.
- Alternatiivsetel investeerimisfondidel, näiteks riskifondidel, kinnisvarafondidel ja börsivälistes ettevõtetes investeerivatel fondidel on tavaliselt väiksem arv investoreid, kes võivad olla nii eraisikud kui ka institutsionaalsed investorid (pensionifondid, fondifondid). Piiratud arvu varakate eraisikute või perekonnapankade jaoks loodud fondidega kaasneb suurem risk, et neid kasutatakse rahapesu ja terrorismi rahastamisega seotud eesmärkidel, kui jaefondide puhul, sest investoritel on suurem võimalus kontrollida fondi vara. Kui investorid kontrollivad vara, on tegemist personaalse varahalduse üksusega, mida on mainitud direktiivi (EL) 2015/849 III lisas tegurina, mis võib viidata suuremale riskile.
- Kuigi investeeringuid tehakse sageli keskpikas kuni pikas perspektiivis ja see võib piirata nende toodete ligitõmbavust rahapesuga seotud eesmärkidel, võivad need siiski olla rahapesuga tegelejate jaoks atraktiivsed, sest suudavad tulu tekitada ja kasvatada.

208. Käesoleva peatüki sihtrühmad on:

- a) investeerimisfondide valitsejad, kes tegutsevad direktiivi (EL) 2015/849 artikli 3 punkti 2 alapunkti a alusel, ja
- b) direktiivi (EL) 2015/849 artikli 3 punkti 2 alapunkti d kohased investeerimisfondid, mis turustavad oma aktsiaid või osakuid.

Teiste fondi pakkumises või turustamises osalevate isikute, näiteks vahendajate suhtes võivad kehtida nende endi hoolsusmeetmete alased kohustused ja nad peaksid tutvuma käesolevate suuniste asjakohaste peatükkidega.

209. Fondide ja fondivalitsejate jaoks võivad olla asjakohased ka III jaotise 1, 7. ja 8. peatükis esitatud valdkondlikud suunised.

Riskitegurid

Toodete, teenuste või tehingutega seotud riskitegurid

210. Alljärgnevad tegurid võivad fondiga seotud riski suurendada.

- Fond on loodud piiratud arvu eraisikute või perekonnapanade jaoks, näiteks erafond või ühe investoriga fond.
- Investeeringu võib pärast fondiga liitumist kiiresti tagasi võtta, ilma et investoril tekiks märkimisväärseid halduskulusid.
- Fondi osakute või aktsiatega võib kaubelda ilma, et fondi või fondivalitsejat peaks kauplemise ajal sellest teavitama, ning seetõttu on investorit käsitlev teave jagatud mitme subjekti vahel (nagu järelturgudel kaubeldavate kinniste fondide korral).

211. Alljärgnevad tegurid võivad osaluse omandamisega seotud riski suurendada.

- Osalusega on seotud mitme jurisdiktsiooni kontod või kolmandad isikud, eelkõige juhul, kui neis jurisdiktsioonides esineb suur rahapesu ja terrorismi rahastamise risk, mis on määratletud suuniste II jaotise punktides 22–27.
- Osaluse omandamine hõlmab kolmandatest isikutest osaluse omandajaid või makse saajaid, eelkõige juhul, kui see ei ole eeldustekohane.

212. Alljärgnevad tegurid võivad fondiga seotud riski vähendada.

- Kolmandate isikute maksed ei ole lubatud.
- Fond on avatud ainult väikeinvestoritele ja investeeringutele kehtib ülempiir.

Kliendi isikuga seotud riskitegurid

213. Alljärgnevad tegurid võivad riski suurendada.

- Kliendi käitumine on ebatavaline, näiteks:
 - i. investeeringul puudub ilmne strateegia või majanduslik põhjendatus või klient teeb investeeringuid, mis ei vasta tema üldisele finantsolukorrale, kui see on fondile või fondivalitsejale teada;

klient soovib lühikese aja jooksul pärast investeeringu tegemist või enne väljamaksekuupäeva investeeringu tagasi osta või tagasi võtta ilma selge põhjusega;

eelkõige kui see tekitab finantskahju või suuri tehingukulusid;

klient tahab aktsiaid lühikese aja jooksul korduvalt osta ja müüa ilmse strateegia või majandusliku põhjusega;

klient kannab üle rohkem vahendeid, kui on vaja investeeringu tegemiseks, ja soovib, et üleliigne summa makstaks tagasi;

klient kasutab mitut kontot sellest ette teatamata, eelkõige kui neid kontosid hoitakse mitmes jurisdiktsioonis või suure rahapesu ja terrorismi rahastamise riskiga seotud jurisdiktsioonis; klient soovib ärisuhte üles ehitada nii, et mitut isikut, näiteks reguleerimata volitatud esindusfirmasid kasutatakse erinevates jurisdiktsioonides, eelkõige kui need jurisdiktsioonid on seotud suurema rahapesu ja terrorismi rahastamise riskiga; klient muudab ootamatult ja ilma põhjendusest arvelduskohta, näiteks muutes oma elukohariiki; klient ja tegelikult kasu saav omanik asuvad eri jurisdiktsioonides ja vähemalt üks neist on suurema rahapesu ja terrorismi rahastamise riskiga seotud jurisdiktsioon, mille määratlus on esitatud suuniste üldises osas; tegelikult kasu saava omaniku rahalised vahendid on tekitatud suurema rahapesu ja terrorismi rahastamise riskiga seotud jurisdiktsioonis, eelkõige kui jurisdiktsioon on seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise eelkuritegude kõrgema tasemega.

214. Alljärgnevad tegurid võivad riski vähendada.

- Klient on institutsionaalne investor, kelle staatust on kontrollinud EMP valitsusasutus, näiteks valitsuse heakskiidetud pensioniskeem.
- Klient on äriühing EMP riigis või kolmandas riigis, kus kohaldatakse rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise nõudeid, mis ei ole leebemad kui direktiivi (EL) 2015/849 vastavad nõuded.

Turustuskanalitega seotud riskitegurid

215. Alljärgnevad tegurid võivad riski suurendada.

- Ebaselged või keerukad turustuskanalid, mis piiravad fondi suutlikkust teostada järelevalvet oma ärisuhte üle ja seirata tehinguid, näiteks kasutab fond kolmandates riikides turustamiseks suurt hulka allturustajaid.
- Turustaja asub suurema rahapesu ja terrorismi rahastamise riskiga seotud jurisdiktsioonis, mis on määratletud käesolevate suuniste üldises osas.

216. Alljärgnevad tegurid võivad viidata väiksemale riskile.

- Fond on avatud ainult kindlatele väikese riskiga investoritele, näiteks otse investeerivatele äriühingutele (näiteks elukindlustuse ettevõtted) või ettevõtete pensioniskeemidele.
- Fondi osakuid saab osta ja tagasi võtta ainult sellise äriühingu, näiteks finantsvahendaja kaudu, mis asub EMP riigis või kolmandas riigis, kus kohaldatakse rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise nõudeid, mis ei ole leebemad kui direktiivi (EL) 2015/849 vastavad nõuded.

Riiklikud või geograafilised riskitegurid

217. Alljärgnevad tegurid võivad riski suurendada.

- Investorite rahalised vahendid on tekitatud suurema rahapesu ja terrorismi rahastamise riskiga seotud jurisdiktsioonides, eelkõige jurisdiktsioonides, mis on seotud rahapesu eelkuritegude kõrgema tasemega.
- Fond või fondivalitseja investeerib suurema korruptsiooniriskiga sektoritesse (näiteks kaevandustööstus või relvakaubandus) jurisdiktsioonides, kus usaldusväärsete allikate kohaselt on korruptsiooni või muude rahapesu ja terrorismi rahastamise eelkuritegude tase märkimisväärselt kõrge, eelkõige juhul, kui tegemist on ühe investoriga või piiratud arvu investoritega fondiga.

Meetmed

218. Meetmed, mida fondid või fondivalitsejad peaksid võtma oma klientide suhtes rakendatavate hoolsusmeetmete alaste kohustuste täitmiseks, sõltuvad sellest, kuidas klient või investor (kui investor ei ole klient) fondiga liitub. Lisaks peaks fond või fondivalitseja võtma riskitundlikke meetmeid, et tuvastada nende füüsiliste isikute isikusamasus, kes on kliendi omanikud või omavad kliendi üle kontrolli (või kelle nimel tehingut tehakse), ning kontrollida nende isikusamasust, näiteks paludes, et võimalik investor teataks fondiga liitumise taotluse esitamisel, kas ta investeerib enda nimel või tegutseb vahendajana, kes investeerib kellegi teise nimel.

219. Klient on:

- a) füüsiline või juriidiline isik, kes ostab fondi osakuid või aktsiaid otse ja enda nimel, mitte teiste investorite nimel, või
- b) äriühing, kes oma majandustegevuse raames ostab otse ja enda nimel osakuid või aktsiaid ning omab kontrolli investeeringu üle ühe või mitme kolmanda isiku nimel, kes ei oma kontrolli investeeringu ega investeerimisotsuste üle, või
- c) äriühing, näiteks finantsvahendaja, kes tegutseb enda nimel ja on aktsiate või osakute registreeritud omanik, kuid tegutseb ühe või mitme kolmanda isiku nimel ja nende konkreetsete juhistega kohaselt (näiteks seetõttu, et finantsvahendaja on esindaja, maakler, mitme kliendi ühiskonto haldur / omnibus-konto haldur või sarnase passiivse vahendi haldur), või
- d) äriühingu klient, näiteks finantsvahendaja klient, kui äriühing ei ole aktsiate või osakute registreeritud omanik (näiteks seetõttu, et investeerimisfond kasutab oma aktsiate või osakute turustamiseks finantsvahendajat ja investor ostab osakuid või aktsiaid äriühingu kaudu ning äriühing ei saa osakute ega aktsiate seaduslikuks omanikuks).

Punkti 219 alapunktides a ja b kirjeldatud olukordades rakendatavad lihtsustatud ja tugevdatud hoolsusmeetmed

220. Punkti 219 alapunktides a ja b kirjeldatud olukordades ja kui tegu on suure riskiga, peaks fond või fondivalitseja rakendama kliendi suhtes tugevdatud hoolsusmeetmeid, näiteks:

- hankima enne ärisuhte loomist kliendi kohta lisateavet, näiteks kliendi maine ja tausta kohta;
- võtma lisameetmeid, et kontrollida täiendavalt hangitud dokumente, andmeid või teavet;
- hankima teavet kliendi ja tema tegelikult kasu saava omaniku rahaliste vahendite ja/või vara allika kohta;
- nõudma, et tagasivõtmismakse tehakse investeringu tegemiseks kasutatud kontolt või kliendi nimeliselt kontolt või ühiskontolt;
- suurendama tehinguseire sagedust ja tõhusust;
- nõudma, et esimene makse tehakse kliendi nimeliselt maksekontolt või ühiskontolt EMP reguleeritud krediidi- või finantseerimisasutuses või sellise kolmanda riigi reguleeritud krediidi- või finantseerimisasutuses, kus kohaldatakse rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise nõudeid, mis ei ole leebemad kui direktiivi (EL) 2015/849 vastavad nõuded;
- taotlema tehingu tegemise ajal kõrgema juhtkonna nõusolekut, kui klient kasutab toodet või teenust esimest korda;
- tugevdama ärisuhte ja üksikute tehingute seiret.

221. Väiksema riskiga olukordades ning riiklike õigusaktidega lubatud ulatuses ja tingimusel, et rahalised vahendid kantakse kliendi nimelisele või ühisele maksekontole või kliendi nimeliselt või ühiselt maksekontolt EMP reguleeritud krediidi- või finantseerimisasutuses, võib fond või fondivalitseja kasutada lihtsustatud hoolsusmeetmena rahaliste vahendite allikat, et täita mõned hoolsusmeetmete alased nõuded.

Punkti 219 alapunktis c kirjeldatud olukordades rakendatavad lihtsustatud ja tugevdatud hoolsusmeetmed

222. Punkti 219 alapunktis c kirjeldatud olukordades, kui finantsvahendaja on fondi või fondivalitseja klient, peaks fond või fondivalitseja rakendama finantsvahendaja suhtes riskitundlikke hoolsusmeetmeid. Lisaks peaks fond või fondivalitseja rakendama riskitundlikke meetmeid, et tuvastada finantsvahendaja taga seisvate investorite isikusamasus ja seda kontrollida, sest need investorid on vahendaja kaudu investeeritud rahaliste vahendite tegelikult kasu saavad omanikud. Riiklike õigusaktidega lubatud ulatuses võivad fondid või fondivalitsejad väikese riskiga olukordades rakendada käesolevate suuniste punktis 112 kirjeldatud meetmetele sarnaseid lihtsustatud hoolsusmeetmeid järgmistel tingimustel:

- finantsvahendajale kehtivad EMP jurisdiktsiooni rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kohustused või sellise kolmanda riigi vastavad kohustused, kus kohaldatakse rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise nõudeid, mis ei ole leebemad kui direktiivi (EL) 2015/849 vastavad nõuded;
- teostatakse tõhusat järelevalvet selle üle, kuidas finantsvahendaja neid nõudeid järgib;

- fond või fondivalitseja on võtnud riskitundlikke meetmeid, veendumaks, et ärisuhtega seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise risk on väike, tuginedes muu hulgas fondi või fondivalitseja hinnangule finantsvahendaja tegevuse, finantsvahendaja teenindatavate klienditüüpide ja jurisdiktsioonide kohta, millega vahendaja oma tegevuses kokku puutub;
- fond või fondivalitseja on võtnud riskitundlikke meetmeid, veendumaks, et vahendaja rakendab oma klientide ja nende tegelikult kasu saavate omanike suhtes rangeid ja riskitundlikke hoolsusmeetmeid. Selle raames peaks fond või fondivalitseja võtma riskitundlikke meetmeid, et hinnata vahendaja hoolsusmeetmete poliitika ja protseduuride piisavust, näiteks tutvudes avalikkusele kättesaadava teabega vahendaja nõuetele vastavuse kohta või suheldes otse vahendajaga;
- fond või fondivalitseja on võtnud riskitundlikke meetmeid, veendumaks, et vahendaja esitab taotluse korral viivitamata hoolsusmeetmeid käsitlevad teabe ja dokumendid investorite kohta, näiteks lisades asjakohased sätted vahendajaga sõlmitavasse lepingusse või testides vahendaja suutlikkust esitada taotlusel hoolsusmeetmeid käsitlevat teavet.

223. Kui risk on suurem, eelkõige juhul, kui fond on ette nähtud piiratud arvu investorite jaoks, tuleb kliendi suhtes rakendada tugevdatud hoolsusmeetmeid, mis võivad hõlmata eespool punktis 220 esitatud meetmeid.

Punkti 219 alapunktis d kirjeldatud olukordades rakendatavad lihtsustatud ja tugevdatud hoolsusmeetmed

224. Punkti 219 alapunktis d kirjeldatud olukordades peaks fond või fondivalitseja rakendama tegeliku investori kui fondi või fondivalitseja kliendi suhtes riskitundlikke hoolsusmeetmeid. Oma hoolsusmeetmete alaste kohustuste täitmisel võib fond või fondivalitseja tugineda vahendajale vastavalt direktiivi (EL) 2015/849 II peatüki 4. jaos sätestatud tingimustele.
225. Riiklike õigusaktidega lubatud ulatuses võivad fondid või fondivalitsejad väikese riskiga olukordades rakendada lihtsustatud hoolsusmeetmeid. Kui punktis 222 loetletud tingimused on täidetud, võivad lihtsustatud hoolsusmeetmed hõlmata seda, et fond või fondivalitseja hangib isikut tõendavaid andmeid fondi aktsiaregistrist koos direktiivi (EL) 2015/849 artikli 27 lõikes 1 esitatud teabega, mille fond või fondivalitseja peab saama vahendajalt mõistliku aja jooksul. Fond või fondivalitseja peaks määratlema selle aja kooskõlas riskipõhise lähenemisviisiga.
226. Kui risk on suurem, eelkõige juhul, kui fond on ette nähtud piiratud arvu investorite jaoks, tuleb kliendi suhtes rakendada tugevdatud hoolsusmeetmeid, mis võivad hõlmata eespool punktis 220 esitatud meetmeid.

IV jaotis. Rakendamine

Rakendamine

227. Pädevad ametiasutused ja äriühingud peaksid käesolevaid suuniseid rakendama 26. juuniks 2018.